



T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ



AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EVCİL HAYVAN SAHİBİ OLAN VE OLMAYAN BİREYLERİN
EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA, AİLE İKLİMİ VE AİLE
AİDİYETİNİN İNCELENMESİ

GAMZE AKBOĞA

İzmir
2024

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EVCİL HAYVAN SAHİBİ OLAN VE OLMAYAN BİREYLERİN
EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA, AİLE İKLİMİ VE AİLE
AİDİYETİNİN İNCELENMESİ

GAMZE AKBOĞA

DANIŞMAN

Doç.Dr. Zevaket KABASAKAL

Jüri Üyesi

Doç.Dr. Zevaket KABASAKAL

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Nalan KAHVECİ

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Melda Meliha ERBAŞ

İzmir

2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Bireylerin Evcil Hayvanlara Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

24/06/2024

Ad SOYAD

Gamze AKBOĞA



DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU



Tarih: 03/06/2024

Tez Başlığı:

Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Bireylerin Evcil Hayvanlara Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 90 sayfalık kısmına ilişkin 26/05/2024 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı**) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin **benzerlik oranı % 30'dur**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) ☐

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☒

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☐ Kaynakça hariç,
☐ Alıntılar dâhil,
☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☒ Kaynakça dâhil,
☒ Alıntılar dâhil.

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒

EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Gamze AKBOĞA

Öğrenci No :

Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı

Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı

Statüsü : Yüksek Lisans ☒

Doktora ☐

ÖĞRENCİ

DANIŞMAN

Gamze AKBOĞA
03/06/2024

Doç.Dr. Zekavet KABASAKAL
03/06/2024

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine başvurunuz.
2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Öncelikli olarak yüksek lisans tez yazma sürecimde oldukça zorlanmama, pes edecek noktaya gelmeme, aksaklıklar yaşamama rağmen sabrı, anlayışı, ilgisi ve desteği için çok değerli tez danışmanım Doç.Dr. Zekavet KABASAKAL'a teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte yol göstericiliği ile ilgisini, her noktada anlayışla yaklaşarak desteğini esirgemediğim yoluma devam etmemi sağlayarak, bu süreci tamamlamamda güçlü motivasyonel desteğini hep hissettiğim Zekavet hocam'ın emeğini her daim minnettar kalarak hatırlayacağım.

Tez yazım sürecimde değerli bilgilerini benimle her daim paylaşan, başım her sıkıştığında yorulmadan sorularıma cevap vererek yardımlarını esirgemeyen, kaygılandığımda beni motive ederek desteğini her daim hissettiğim değerli meslektaşım Uzm. Psk. Eren TUNCAY'a çok teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans dönemimde bütün yorgunluklarımı çeken, her daim bana destek olup yardım eden kız kardeşim Merve AKBOĞA'ya destekleri için çok teşekkür ederim.

Hayatıma girmesiyle her konuda yanımda olan, hem mesleki hem de kişisel gelişimime katkı sağlayacak her şey için beni sonsuz destekleyen, yüksek lisans ders dönemim ve tez sürecimde yorgunluklarıma eşlik eden, beni rahatlatan, her konuda beni tamamlayarak destek olan ve sevgisini saygısını her daim hissettiğim sevgili eşim Yasin Emir İRDELEYEN'e sonsuz sevgiyle teşekkür ederim.

Ailenin benim için anlamı ve önemi oldukça büyük. Doğduğum andan itibaren birçok zorlukla, emekle, sevgiyle, eğitime sağladıkları destekleri, aldığım her kararda yanımda oldukları için ne kadar teşekkür etsem az kalacak kıymetli annem Naide AKBOĞA ve babam Tahsin AKBOĞA'ya bana göstermiş oldukları sevgileri, ilgileri için sonsuz sevgiyle teşekkürlerimi iletiyorum. Kız kardeşim Tuğba'ya ve bu sene ailemize katılan yeğenim Demir'e neşesi için çok teşekkür ederim.

Bu süreçte bana desteği olan arkadaşlarım, dostlarım desteğiniz benim için çok kıymetli.

Emeği geçen herkes iyi ki varsınız.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Önem	3
1.3. Problem Cümlesi	4
1.3.1.Hipotezler ve Alt Problem Cümleleri.....	4
1.4. Sınırlılıklar.....	5
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Tanımlar.....	5
BÖLÜM II	7
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Bağlanma Kuramı.....	7
2.1.1. İçsel Çalışan Modeller.....	8
2.1.2. Ainsworth Bağlanma Kuramı ve Bağlanma Stilleri	9
2.1.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri	9
2.2. Evcil Hayvan	11
2.2.1. Evcil Hayvan-İnsan Etkileşimi ve Yapılan Çalışmalar	11
2.3. Aile	15
2.3.1. Bir Sistem Olarak Aile	16
2.3.2. Evcil Hayvan Alt Sistemi	17
2.4. Aile İklimi.....	18
2.4.1. Aile İçi İlişkisellik.....	19
2.4.2. Kuşaklararası Otorite.....	20

2.4.3. Bilişsel Uyum.....	20
2.4.4. Aile İklimi ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	21
2.5. Aidiyet.....	22
2.5.1. Aile Aidiyeti.....	24
2.5.2. Aile Aidiyeti ile İlgili Yapılan Çalışmalar	25
BÖLÜM III	27
YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni	27
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar.....	27
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları.....	28
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	28
3.3.2. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği (LEHBÖ).....	28
3.3.3. Aile İklimi Ölçeği (AİÖ).....	29
3.3.4. Aile Aidiyeti Ölçeği (AAÖ).....	29
3.4. Verilerin Analizi	30
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği	30
3.6. Araştırmacının Rolü	31
BÖLÜM IV	32
BULGULAR.....	32
4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler	32
4.2. Değişkenlere Ait Betimsel İstatistikler	33
4.3. Evcil Hayvan Sahibi Olanların Evcil Hayvanlarına Bağlanma Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılığın İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları	34
4.4. Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayanların Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılığın İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları	36
4.5. Evcil Hayvan Sahibi Olanların Evcil Hayvanlarına Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyetinin Evcil Hayvan Sayısı, Evcil Hayvan Türü, Evcil Hayvan ile Yaşadıkları Süre,	

Gün İçerisinde Geçirilen Süre Değişkenleri İle İlişkisinin İncelenmesine Yönelik İstatistiksel Analiz Bulguları	39
4.6. Evcil Hayvan Sahibi Olanların Evcil Hayvanlarına Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları	42
4.7. Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayanların Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeyleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları	43
BÖLÜM V	44
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	44
5.1. Tartışma	44
5.1.1. Evcil Hayvan Sahibi Olan Bireylerin Evcil Hayvanlarına Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi	44
5.1.2. Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Bireylerin Aile İklimi ve Aidiyeti Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi	46
5.1.3. Evcil Hayvan Sahibi Olan Bireylerin Evcil Hayvanlara Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyeti İlişkisi ile Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayanların Aile İklimi ve Aile Aidiyeti İlişkisinin İncelenmesi	49
5.2. Sonuç ve Öneriler	51
KAYNAKÇA.....	55
EKLER.....	68
EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi	68
EK 2. Etik İzin	69
EK 3. Ölçme Araçlarının Uygulama İzinleri.....	70
EK 4. Onam Formu	72
EK 5. Kişisel Bilgi Formu	73
EK 6. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği.....	75
EK 7. Aile İklimi Ölçeği.....	76
EK 8. Aile Aidiyeti Ölçeği	78

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 <i>Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri</i>	32
Tablo 2 <i>Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler</i>	33
Tablo 3 <i>Bağlanma Düzeyleri ve Cinsiyet</i>	34
Tablo 4 <i>Bağlanma Düzeyleri ve Medeni Durum</i>	34
Tablo 5 <i>Bağlanma Düzeyleri ve Eğitim Durumu</i>	35
Tablo 6 <i>Bağlanma Düzeyleri ve Yaşlar</i>	35
Tablo 7 <i>Aile İklimi, Aile Aidiyet Düzeyleri ve Cinsiyet</i>	36
Tablo 8 <i>Aile İklim Düzeyleri ve Yaşlar</i>	36
Tablo 9 <i>Aile Aidiyet Düzeyleri ve Yaşlar</i>	37
Tablo 10 <i>Aile İklim Düzeyleri ve Medeni Durumu</i>	37
Tablo 11 <i>Aile Aidiyet Düzeyleri ve Medeni Durum</i>	38
Tablo 12 <i>Aile İklim Düzeyleri ve Eğitim Durumu</i>	38
Tablo 13 <i>Aile Aidiyet Düzeyleri ve Eğitim Durumu</i>	39
Tablo 14 <i>Bağlanma Düzeyleri Korelasyon Analizi</i>	39
Tablo 15 <i>Evcil Hayvan Sahibi Bağlanma Düzeyleri ve Evcil Hayvan Türleri</i>	40
Tablo 16 <i>Aile İklim ve Aile Aidiyeti Korelasyon Analizi</i>	41
Tablo 17 <i>Aile Aidiyet Düzeyleri ve Evcil Hayvan Türleri</i>	41
Tablo 18 <i>Aile İklim Düzeyleri ve Evcil Hayvan Türleri</i>	42
Tablo 19 <i>Değişkenler Korelasyon Analizi</i>	42
Tablo 20 <i>Aile İklim ve Aile Aidiyeti Evcil Hayvanı Olan ve Olmayan T-Testi</i>	43

ÖZET

EVCİL HAYVAN SAHİBİ OLAN VE OLMAYAN BİREYLERİN EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA, AİLE İKLİMİ VE AİLE AİDİYETİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, evcil hayvan sahibi olan bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti arasındaki ilişkiyi ve evcil hayvan sahibi olan-olmayan bireylerin aile iklimi ile aile aidiyeti arasındaki farklılığı incelemektir. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de yaşayan 18-65 yaş aralığındaki evcil hayvanı olan 148 kadın ve 48 erkek katılımcı ile evcil hayvan sahibi olmayan 134 kadın ve 75 erkek katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma verileri, evcil hayvanı olan ve olmayan tüm katılımcılara demografik değişkenlerin ele alındığı Kişisel Bilgi Formu, Aile İklimi Ölçeği ve Aile Aidiyeti Ölçeği uygulanarak elde edilmiştir. Evcil hayvanı olan katılımcılara ayrıca Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği ve sadece evcil hayvanlarla ilgili bilgilerin ele alındığı Kişisel Bilgi Formundaki bölüm uygulanarak veriler toplanmıştır. Normallik varsayımını karşılayan veri setinin analizinde ilişkiselliği belirlemek için pearson korelasyon analizi, farklılıkların ve değişkenlerin demografik özellikler açısından analizi için T-testi ve tek yönlü ANOVA kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Evcil hayvan sahibi olan ve olmayanların aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri anlamlı olarak farklılık göstermemektedir. Tüm katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Evcil hayvanı olan kadınların evcil hayvanlarına bağlanmalarının erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Evcil hayvan sahibi olmanın algılanan aile iklimi ve aidiyeti üzerinde anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılsa da araştırmamız evcil hayvanların aile sistemine etkileri ile ilgili alan çalışmalarına yol göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: evcil hayvana bağlanma, aile iklimi, aile aidiyeti.

ABSTRACT

EXAMINATION OF PET ATTACHMENT, FAMILY CLIMATE AND FAMILY BELONGING OF INDIVIDUALS WITH AND WITHOUT PETS

The aim of this study is to examine the relationship between the attachment to pets, family climate and family belonging of individuals who own pets and the difference between the family climate and family belonging of individuals who own and do not own pets. The sample of the research consists of 148 female and 48 male participants who own pets and 134 female and 75 male participants who do not own pets and are between the ages of 18-65 living in Turkey. The research data was obtained by applying the Personal Information Form which covers demographic variables, Family Climate Scale and Family Belongingness Scale, to all participants with or without pets. Data were also collected by applying the Lexington Pet Attachment Scale and the section in the Personal Information Form that only covers information about pets to participants who own pets. The data set that met the assumption of normality was used to analyze Pearson correlation analysis to determine the correlations, independent sample T-test was used to determine the differences, T-test and one-way ANOVA were used to analyze the variables in terms of demographic variables. According to the research findings, no significant relationship was found between attachment to pets, family climate and family belonging. The family climate and family belonging levels of pet owners and non-pet owners do not differ significantly. A positive significant relationship was found between the family climate and family belonging of all participants. It has been found that women who own pets have higher attachment levels to their pets than men. Although it was concluded that owning a pet does not make a significant difference on the perceived family climate and belonging, our study is important in terms of guiding field studies on the effects of pets on the family system.

Keywords: attachment to pets, family climate, family belonging.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Modernleşen dünyada insanlar ve hayvanlar arasında kurulan etkileşimler giderek artmakta ve bu etkileşimler özellikle ev ortamına taşınmaktadır. Birçok insan, ev ortamına uyum sağlayarak yaşayabilen evcil hayvanları ile bir evi paylaşmakta ve yaşam alanlarına dahil etmektedir (Kaya ve Bektaş, 2019). FEDIAF'a göre, 2022 yılında Avrupa Birliği ülkelerinde evlerinde en az bir evcil hayvan bulunan 91 milyon hane (%46); American Pet Products Association'nın 2023-2024 Ulusal Evcil Hayvan Sahipleri Anketi sonuçlarına göre ise Amerika Birleşik Devletleri'nde 86,9 milyon hane (%69) evcil hayvan sahibidir. 2022 yılında bu oran %62 olarak belirtilirken, 1988 yılında ise %56'dır. Canlı (2023), Türkiye'de Tarım ve Orman Bakanlığına kayıtlı olan evcil hayvan sayısının 1 milyon 584 bine ulaştığını belirtmiştir. Bu veriler evcil hayvanların yaşamımızdaki yerinin gittikçe arttığını, ekonomik ve sosyal gereksinimlerinin ise insanlar tarafından karşılandığını göstermektedir.

Evcil hayvanlarla insanlar arasında kurulan etkileşimler, insan yaşantısının birçok açıdan desteklenmesini sağlamaktadır (Serpell, 2000; Walsh, 2009; Karameşe, 2014; Pamuk, 2015). Evcil hayvanların insanların yaşamında sağladığı yararlar birçok farklı yönden incelenerek araştırma konusu olmuştur. Evcil hayvanlar ve insan etkileşiminin fiziksel sağlığı koruyup güçlendirdiği (Allen vd., 2002; Charnetski vd., 2004); stres seviyesinde azalma sağladığı (Beetz vd., 2012); olumlu duygulanımları kazandırdığı (Şan, 2020); iyi oluş halini arttırarak yalnızlık seviyesini düşürdüğü (Friedmann, 2000) belirtilmektedir.

Aile; kan bağı olan ya da olmayan bir arada yaşayan bireylerin aidiyet ve sıcaklık hissettiği, etkileşim içinde kalarak kalıcı ve yakın ilişkiler geliştirdiği bir sistem olarak ele alınabilir. İnsanlar ilk adımlarını aile ortamına atarak aile üyelerini tanımaktadır. Bakım vereni ile tanışan insan bağlanma sürecini öncelikli bakım vereni ile oluşturmaktadır. Bağlanma kavramı Bowlby (1958) tarafından, anne ile bebek arasında kurulan etkileşim olarak ele alınmaktadır. Diğer anlamıyla bağlanma, insanın kendisi dışındaki diğerine yakınlık hissetmesi ve bunu sürdürmesi olarak görülmektedir (Öztürk vd., 2020). Bağlanma, çocukluk döneminde şeklini alırken yaşam sürecinde de bu bağlanmanın yakın ilişkilerde ya da cansız objelerle devam edeceği belirtilmektedir (Bowlby, 1969; 1982). İnsanların sadece kendi türleri ile değil etkileşim içinde olduğu diğer canlılarla da bağlanma geliştirilebileceği görülmektedir

(Voit, 1985). İnsan yaşamı ile etkileşim halinde olan evcil hayvanlar, bir bağlanma figürü olarak ele alınmakla birlikte kurulan bu bağlanma dinamik ve süreğen bir yapıdadır (Rynearson, 1978; Voit, 1985; Sable, 1995, 2012; Kwong, 2008; Schafer, 2009). Evcil hayvan ve insan arasında kurulan bağlanmanın kişilerin iyi oluş halini arttırması, daha az yalnızlık hissettirmesi ve sosyal destek algısını güçlendirmesi bu bağlanma örüntülerinin faydalarını göstermektedir (Kurdek, 2008; Zilcha-Mano vd., 2011; Andressan vd., 2013; Aydın, 2021).

Evcil hayvanların, insan hayatındaki rolleri farklılaşmakla beraber aynı yaşam alanını paylaşmaları onların bir aile üyesi olarak kabul edilmesini beraberinde getirmektedir (Cohen, 2002; Sable, 2012). Aile sistemi, aile üyelerini ele alan dinamik bir yapıdır. Aile üyeleri ise aile sistemindeki rolleri üzerinden aile sisteminin alt sistemlerini oluşturmaktadır. İnsanlar evcil hayvanlarını bir aile üyesi olarak kabul ederken (Hurley, 1982; Albert ve Bulcroft, 1988; Cohen, 2002), evcil hayvanlar aile sistemi içerisinde bir alt sistem olarak değerlendirilmektedir (Yeşilkayalı ve Ofluoğlu, 2018). Evcil hayvanların aile içindeki işlevlerine değinildiğinde; bir aile üyesi olarak sosyal destek mekanizmasını güçlendirdiği (McConnell vd., 2019), aile içi dayanıklılığı arttırdığı (Hall vd., 2016), aile içindeki birlikteliği ve aile üyeleri arasındaki bağı güçlendirdiği (Leow, 2018) belirtilmektedir. İnsanlar bağ kurdukları kişilerin kaybıyla yas süreci yaşayabilmektedir. Evcil hayvan kaybının da insanlar üzerinde benzer etkiler oluşturduğu ve oluşan yas süreciyle birlikte olumsuz duygulanımları meydana getirdiği belirtilmektedir (Albert ve Bulcfrot, 1988; Testoni vd., 2017; Behler vd., 2020).

Aile ortamının genel atmosferi olarak nitelendirilen aile iklimi (Gönül vd., 2018; Daldaban, 2021); aile süreçlerini, aile işlevselliğini, ailedeki genel uyumu, kuşaklararası ilişkiyi ve otoriteyi değerlendirmektedir. Aile üyeleri arasındaki sıcak ve güvene dayalı sağlıklı iletişim ve etkileşim aile içi işlevselliği güçlendirmektedir (Gönül vd., 2018). Aile üyeleri arasındaki ortak anlayış, benzer tutumlar, destekleyici yaklaşım, diğer üyelerin özerkliğine ve yaşantısına gösterilen saygı, demokratik ve sağlıklı ebeveyn yaklaşımı, ebeveyn ve çocuk arasındaki güvenli bağlanma ilişkisi olumlu aile iklimi algısını güçlendirmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007; Gönül vd., 2018; Daldaban, 2021).

Aidiyet, kişilerin ait olma duygusunu ifade etmektedir. İnsanlar doğdukları andan itibaren bulunduğu aileye ve çevreye ait olma hissini taşımaktadır. Bu duygu kişinin ailesine ve aile üyelerine yakınlık hissetmesine, bağ kurmasına (Baumeister ve Leary 1995; Hill, 2006), duygusal destek mekanizmalarının güçlenmesine ve kendisini değerli hissetmesine (Ardahan, 2006) aracılık etmektedir. İnsanın ilk adım attığı yer olan ailesine karşı hissettiği ve ailesinin

hissettirdiği ait olma duygusu ise aile aidiyeti olarak ele alınmaktadır. Bireyin ailesinden hissettiği yakınlık ve sıcaklık, ailesine karşı hissettiği aidiyeti desteklemektedir (Maslow, 1970; Mavili vd., 2014). Algılanan aile aidiyeti ise bireylerin mutluluk düzeylerini arttıran (King vd., 2017; Yeter, 2019), anksiyete ve depresyon düzeylerini azaltan (Özoğul, 2020), güvenli bağlanma stillerinin oluşmasını sağlayan (İlik, 2019), güçlü ve sosyal bir mekanizmadır.

Bir aile üyesi olarak kabul edebileceğimiz evcil hayvanların aile içinde edindikleri rollerinin ve işlevlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Aile yapılanmasına dahil olan evcil hayvanların, aile dinamiklerine etkisinin ele alınması önemli bir noktadır (Hurley, 1982; Yeşilkayalı ve Ofluoglu, 2018). Evcil hayvanların aile sistemi içerisindeki yeri ile yapılan çalışmalar ise günümüzde artmakla birlikte evcil hayvanların aile yaşantılarına, aile işlevlerine, aile üyeleri arasındaki iletişim biçimlerine etkileri gibi farklı değişkenleri ele alan çalışmaların artması gerekmektedir. Evcil hayvanların yaşamımız içindeki yerinin hızla genişlemesinin, aile yaşantılarına dahil olmasının, aile üyelerinin evcil hayvanları ile kurdukları bağ ve etkileşimin değerlendirilmesinin ve bu etkileşimlerin aile sistemine olan etkilerinin ele alınarak incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı aynı zamanda yeni araştırmalar için alan açacağı düşünülmektedir.

1.2. Amaç ve Önem

Araştırmanın amacı, evcil hayvan sahibi olan bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyi ile aile iklimi ve aile aidiyeti arasında ilişkiyi inceleyerek evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerini değerlendirmektir. Evcil hayvanların aile sistemine dahil olmasının aile yapısına, ailenin işlevlerine ne ölçüde etkilediğini giderek artan evcil hayvan sahibi ailelerin süreçlerini anlamamızda yol gösterici olacaktır. Evcil hayvan sahibi olan ailelerin evcil hayvanları ile ilgili değişkenlerden ne ölçüde etkilendiği, bu değişkenlerin evcil hayvanlarına bağlanmalarına etki etme durumlarının araştırılması önem arz etmektedir. Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan kişilerin aile iklimleri ve aile aidiyeti düzeyleri karşılaştırılarak evcil hayvan sahibi olmanın bu değişkenler üzerindeki etkisinin incelenmesi açısından önem taşımaktadır. Evcil hayvan sahibi olma durumu ile bireylerin evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin algılanan aile iklimi ve aile aidiyetleri düzeyleri ile ilişkilerinin değerlendirilmesi, evcil hayvanların aile yaşantısı içerisindeki etkilerini incelemenin önemini ortaya koyacağı düşünülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Araştırmada incelenen temel problem cümleleri şu şekildedir:

“Evcil hayvan sahibi olan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma düzeyleri, aile aidiyeti ve aile iklimi arasında bir ilişki var mıdır?”

“ Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyeti ve aile iklimi düzeyleri farklılaşmakta mıdır?”

1.3.1.Hipotezler ve Alt Problem Cümleleri

Araştırmanın hipotezleri;

- Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma düzeyleri yüksektir.
- Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma düzeylerinin yüksek olması onlarla yaşadıkları süre, gün içindeki geçirdikleri süre ile ilişkilidir.
- Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvan sahibi olmayan bireylere göre algıladıkları aile iklimi düzeyleri yüksektir.
- Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvan sahibi olmayan bireylere göre ailelerine hissettikleri aidiyet düzeyleri yüksektir.
- Evcil hayvan sahibi olmak olumlu aile iklimi ve aile aidiyeti algısını arttırmaktadır.

Araştırmanın alt problem cümleleri;

1. Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeyleri ve aile aidiyeti düzeylerinin cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyleri evcil hayvanlarının türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyleri ile evcil hayvanlarının sayısı, evcil hayvanları ile yaşanan süre, evcil hayvanları ile gün içerisinde geçirdikleri zaman arasında anlamlı ilişki var mıdır?

5. Evcil hayvanı olan bireylerin aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri ile evcil hayvan sayıları, evcil hayvanlarının türü, evcil hayvanları ile yaşadıkları süre ve evcil hayvanları ile gün içerisinde geçirdikleri zaman arasında ilişki var mıdır?

6. Evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile iklimi düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

7. Evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile aidiyeti düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmaya Google Forms üzerinden katılım sağlanılmıştır. İnternet, telefon, bilgisayar gibi teknolojik araçlarla ulaşılabilen kişilerle yürütülmüş olup katılımcı örnekleme bu noktada sınırlı kalmıştır.

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan kişilerle yürüttüğümüz araştırma korelasyonel ve farklılıklar üzerine temellendirilmiş bir araştırmadır.

Araştırmada ölçülen evcil hayvanlara bağlanma Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin; aile iklimi Aile İklimi Ölçeği'nin; aile aidiyeti ise Aile Aidiyeti Ölçeği'nin ölçtüğü alt boyutları ve kriterlerle sınırlıdır. Ayrıca, araştırma konumuz ile ilgili yapılan çalışmaların ve literatür desteğinin kısıtlı olması araştırmamızın sınırlılıklarıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada katılımcıların araştırmaya gönüllü katılım hakkı ile katıldığı ve ölçeklerde verilen maddelere uygun cevaplar verdiği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Aile: Kan bağı olsun veya olmasın, biyolojik ve psikolojik olarak birbirine bağlı, birbirini aynı ailenin üyeleri olarak gören, ortak yaşam amaçlarına sahip kişilerin oluşturduğu toplumsal bir yapıdır (Gladding, 2012).

Evcil Hayvan: Ev içerisinde beslenebilen ve bu ortama uyum sağlayabilen hayvanlardır.

Bağlanma: Bebek ve bakım vereni arasında kurulan bağ olarak ele alınırken yaşam süreci boyunca diğerleri veya nesnelere karşı yakınlık ve bağ duygusudur (Bowlby, 1958;1982).

Aile İklimi: Bireylerin içinde bulunduğu, etkileşim halinde olduğu ailenin içinde bulunduğu psikolojik atmosferdir (Gönül vd., 2018).

Aile Aidiyeti: Bireyin bulunduğu aile ve aile üyelerine bağ kurarak ait hissetme durumudur.



BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma, bebeğin anne karnında ve doğumuyla birlikte başlayan kendisi dışındaki diğerine yakınlık duyması ve bu yakınlığını sürdürmesi şeklinde tanımlanabilmektedir (Öztürk vd., 2020). Bağlanma kavramındaki diğeri ve diğer kişiler, özellikle yaşamın ilk yıllarında bakım veren ve yakınındaki kişiler olarak nitelendirilmektedir. Doksat ve Çiftci (2016), bağlanmanın anne ile çocuk, ebeveyn ile çocuk veya birincil bakıcı ile çocuk arasındaki ilişkiyi tanımladığını belirtmektedir. Bağlanma kavramı birçok araştırmacı tarafından araştırılarak farklı kuram ve perspektiften incelenmektedir.

Bağlanma kavramı ile ilgili ilk empirik çalışmalar John Bowlby tarafından yapılmıştır. Bu çalışmalar uyum sorunu yaşayan 44 çocukla ve çocukların semptomlarının anne yokluğu ve anne ayrılığı ile ilişkisini ortaya koymak amacıyla Londra Çocuk Rehberliği Kliniği'nde gerçekleştirilmiştir. (Bretherton, 1992). Bowlby'nin ele aldığı ve 1951 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından basılan “Anne İlgisi ve Sağlığı” isimli rapor, anne rolünün ve anneden ayrı kalmanın; bağlanma ve çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini ele almaktadır (Bretherton, 1992).

Bowlby'nin 1958 yılında yayınlanan makalesinde, bebeğin ilk 12 ay içerisinde anne / bakım vereni ile geliştirdiği libidal bağa ve bu bağın erken çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemine etkilerine vurgu yapmaktadır (Bowlby, 1958; Bretherton, 1992; Öztürk vd., 2020). Bowlby ilk 12 ayda anne-çocuk arasındaki bağlanma davranışının farklı içgüdüsel tepki bileşenlerine sahip olabileceğini belirterek, bu davranışların ilk altı ayda oluşan bağlanma örüntülerinde anne rolünün önemli bir farklılık oluşturduğunu ifade etmektedir (Bowlby, 1958; Bretherton, 1992; Öztürk vd., 2020). Bowlby (1958), “içgüdüsel tepki” teriminin “türe özgü davranış kalıbı” terimini karşıladığını ve içgüdüsel tepkinin gözlemlenebilir bir davranış modeli olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bowlby'e göre anne ve bebek arasında gelişen bağ, bebeğin ağlama ve gülme tepkileri gösterdiği aynı zamanda anne tarafından karşılanan “emme, tutunma, sarılma” gibi davranışlara işaret etmektedir. Bu durumun ise, bağlılık kavramından ayrı tutulması ve anne-bebek arasında oluşan bağ durumuna dikkat çekilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Bağlanma insan yaşamının büyük çoğunluğuna etki edebilen bir davranış şekli olmakla birlikte, çocuklukta edinilen bağlanma ediniminin sürdürülmesi ve korunması ise farklılık göstermektedir (Öztürk vd., 2020). Bowlby, çocuğun bağlanma figürüne (burada belirtilen bağlanma figürü özellikle anne/ bakım vereni kastetmektedir) ihtiyaç duyduğunda yakınlığını korumaya yönelik davranış biçimi oluşturabileceğini belirtmektedir. Çocuk, kaygı ve stres anlarında bağlanma figürünü güven alanı olarak görebildiğinde davranışlarını güvene dayalı olarak sürdürebilmektedir (Bowlby, 1982; Bretherton, 1985; Karamişe, 2014). Bowlby (1982), bağlanmanın erken çocukluk döneminde en belirgin halini aldığını ve bağlantılı olarak bireyin yaşam sürecindeki önemli durumlarda da ortaya çıkabildiğini belirtmektedir. Bu durumdan yola çıkarak, çocuklukta bağlanma figürü ile kurulan bağlanma örüntüsünün yetişkinlik döneminde oluşturulan bağlanma örüntülerini etkileyebildiğini ifade etmektedir (Bowlby, 1982). Çocuklukta kurulan bağlanma biçiminin, kişinin yaşam sürecinde farklı bağlanma araçları ve süreçlerini şekillendirerek yönlendirmesi ise “İçsel Çalışan Modeller” olarak adlandırılmaktadır (Bretherton, 1985; Bretherton 1992; Karamişe, 2014).

2.1.1. İçsel Çalışan Modeller

Bebeklerin bakım vereni ile kurduğu etkileşim sayesinde karşılıklı beklentiler öğrenilmekte ve bebekler bu girdilerle ilişkili bağlanma modelleri üzerinden bilişsel temsiller oluşturmaktadır (Bretherton, 1985; Hazan ve Shaver, 1994). Bu bilişsel temsiller; Bowlby’nin “içsel çalışan model” olarak adlandırdığı, bakım verene ulaşma durumundaki yansıtıcı tepkiler sonucu oluşmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994). Bretherton (1985), bu modelin yeni durumlarda davranışı değerlendirmede ve yönlendirmede etkili olduğunu belirtmektedir. Bretherton (1985), içsel çalışan modellerin kavramsal bir metafor olduğunu ve bu metaforların bazı avantajları olduğunu belirtmektedir. Öncelikle, “çalışan” kavramının dinamik bir yönü olduğunu ve bireyin şimdiki zamana ilişkin yorumlar üreterek gelecek zaman için öngörülebilir davranışlar oluşturduğu bilinmektedir. “Model” kavramı ise önceki basit bilişsel yapıların sonraki karmaşık yapılar için geliştirilebilir bir yapıya dönüşümünü temsil etmektedir (Bretherton, 1985).

İçsel çalışan modeller; bağlanma modellerinin, bebeğin ilerleyen yıllarda farklı kişi ve nesnelere yönelik bir temsil ve değerlendirme aracı olduğunun bilişsel yapılandırma yönüne vurgu yapmaktadır (Bowlby, 1958, 1969, 1982; Bretherton, 1985, 1992; Hazan ve Shaver, 1994).

2.1.2. Ainsworth Bağlanma Kuramı ve Bağlanma Stilleri

Ainsworth bağlanma üzerine alanda yaptığı birçok çalışmayla birlikte bağlanmanın bir özellik olmadığını, bağlanmanın erken dönemlerden itibaren geliştirilen bir ilişki olduğunu savunmaktadır (Ainsworth vd., 2015). Ainsworth ve Bell (1970); bağlanma davranışlarının yakınlığı ve teması teşvik ettiğini, bebeklerin temas ve yakın olma isteğini ağlama, gülme, seslenme davranışı ile gösterdiğini ifade etmektedir. Ainsworth, 1953-1955 yılları arasında uyguladığı bağlanma teorisinin ilk empirik çalışma sonuçlarının yanı sıra; 1970 yılında Bell ile yürüttükleri “Yabancı Ortam Deneyi” isimli çalışmalarının sonucunda üç bağlanma stilinden söz etmektedir (Bretherton, 1992). Bu çalışmalar sonucunda ifade edilen üç tür bağlanma stili ise aşağıda belirtilmektedir. Bunlar:

- **Güvenli Bağlanma:** Annelerin çocuklarına karşı ilgili ve duyarlı davrandığı, ihtiyaçlarının sağlıklı biçimde karşılandığı durumdur. Çocuklar, anneleri yanlarında olmasa da annelerine ulaşabileceklerinin farkındadır. Anne ve çocuk arasında geliştirilen güvenli bağlanma sayesinde, anneler odadan ayrıldıklarında çocuklar kendilerini mutsuz hissetse de bulundukları ortama uyum sağlamaya devam ederek keşiflerini sürdürmektedir. Güvenli bağlanma gerçekleştiren çocuklar, annenin çocuğun yanına tekrar gelmesiyle sakin kalarak anneleriyle daha sıcak ilişki kurmaya devam etmektedir.
- **Kaçınan Bağlanma:** Kaçınan bağlanma stiline sahip çocuklar bağılılık gösterdiği annenin ortamdaki ayrılması ile protesto davranışları sergilemektedir (Erzen, 2016). Anne, çocuğa karşı daha az duyarlıdır. Çocuk bu noktada anne döndüğünde anneden uzak kalarak ya da yakın olma ihtiyacını daha düşük tutan bir yaklaşım sergileyerek protesto eder. Bu protesto ise, Ainsworth’a (1979) göre bir savunma mekanizmasıdır.
- **Kaygılı ve Kararsız Bağlanma:** Anne burada çocuğa karşı ilgisiz ve duyarsızdır. Kaygılı ve kararsız bağlanma geliştiren çocuk annenin yokluğunda gösterdiği ağlama, arayış hali oluşmuş, annenin çocuğun yanına dönmesinde dahi bu davranışları devam ettirerek kaygı ve korku duymaya devam etmektedir. Kaygılı ve kararsız bağlanma geliştiren çocuğun; annenin yokluğunda gösterdiği ağlama ve arayış hali, anne döndükten sonra da devam eder ve çocuk korku ve kaygı duygularını sürdürmektedir.

2.1.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Main vd. (1985); Ainsworth’un bağlanma modellerini kullandığı “Yetişkin Bağlanma Görüşmesi” yöntemiyle uzun dönemli yürüttükleri çalışmalarında, erken dönem bağlanmalarının yaşamın sonraki süreçlerinde gösterilen bağlanma biçimleri ile ilişkisinin

yüksek düzeyli olduğunu belirtmektedir. Araştırmacılar, Ainsworth'un üç bağlanma stilinin yetişkinlik döneminde de öngörülebilir sonuçları olduğunu savunmaktadır. Çalışmalarında erken dönemdeki içsel çalışan süreç modellemelerinin etkilerinin sadece sözel olmayan davranışlarda ortaya çıkmadığını, kişilerin zihinsel ve bilişsel süreçlerinin de etkilendiğini vurgulamaktadır. Hazan ve Shaver (1987); bağlanma teorisinin temel bileşenlerini (güvenli, kaçınan, kararsız bağlanma), yetişkin romantik ilişki bağlamında değerlendirerek romantik ilişkinin sürerliliğinin içsel çalışan modellere bağlı olduğu vurgulamaktadır. İçsel çalışan modellerin temsilleri; yaşam süreci boyunca değişmeden devam ederken, modellerin temsilleri kişinin beklentilerini, savunma mekanizmalarını, ilişkisel davranışlarını yakından etkileyerek yakın akran ilişkileri, romantik ilişkiler, ebeveynlik stillerini yönlendirebilmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1998). Hazan ve Shaver (1987) çalışmalarında; bebeklik döneminde edinilen üç bağlanma stilinin yetişkinlikte de benzer temsillere sahip olduğunu, bağlanma stilinin benlik ve sosyal ilişkilerin zihinsel modelleriyle anlamlı olarak ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

Bartholomew ve Horowitz (1991) ise, yetişkin bağlanma stilleri üzerine dört kategorili bir model geliştirmiştir. Araştırmacılar, yetişkin bağlanma örüntülerindeki bireysel farklılıklara yönelik inceledikleri modelde iki temel boyutu ele almaktadır. Bu temel boyutlar, kişinin içsel benlik modelinin (olumlu veya olumsuz) ve kişinin başkalarına yönelik içsel modelinin (olumlu ya da olumsuz) çaprazlanması ile oluşan dört temel boyuttur. Oluşan dört kategorili model aşağıda açıklanmaktadır:

Güvenli bağlanma stili; yetişkin bireyin kendine yönelik olumlu benlik algısı ile başkalarına yönelik geliştirdiği olumlu benlik algısını birleşmesiyle daha yakın ilişkiler kurabilmesini, ilişkilerinde güven duygusunu hissetmesini gerektirmektedir (Bartholomew ve Horowitz 1991, 1998; Sümer ve Güngör, 1999).

Saplantılı bağlanma stili; olumsuz içsel benlik ile başkalarına yönelik olumlu algının çaprazlanmasıdır (Bartholomew & Horowitz, 1991). Birey, yakın ilişkilerinde kendi değer algılarını yüceltmeye ihtiyaç duymakla birlikte ilişkileri üzerinde yoğunlaşarak gerçekçi olmayan beklentilere sahip olmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1998; Sümer ve Güngör, 1999; Karamiş, 2014).

Korkulu bağlanma stili; içsel benliğin ve başkalarına yönelik algının olumsuzluğunun çaprazlanmasıdır. Korkulu bağlanma stiline birey, sosyal güvensizlik yaşayarak yakın ilişki kurma korkusuyla kişilerarası mesafeyi korumaya çalışmaktadır (Bartholomew & Horowitz, 1991).

Kayıtsız bağlanma stili ise, içsel benliğin olumlu ancak başkalarına yönelik algının olumsuz olarak eşlenmesidir. Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişiler özdeğerlerini yüksek olarak algımlarken, diğerlerine karşı olumsuz algı ve beklentileri nedeniyle yakınlıktan kaçınarak yakın ilişkilerin değerini reddetmekte ve kendi özdeğer duygularını olumlu yönde sürdürmeye devam ettirmektedir (Bartholomew ve Horowitz 1991, 1998).

2.2. Evcil Hayvan

Evcil hayvanlar ev içi ortama uyum sağlayarak, ev ortamında beslenebilen hayvanlar olarak adlandırılabilir. Tarihin erken dönemlerinden günümüze değin insanlar ve hayvanlar arasındaki etkileşimin giderek artış göstermesinin doğal sonucu olarak son yıllarda evcil hayvanlar bireylerin yaşamında rol edinmektedir (Gökkaya, 2019). FEDIAF, 2022 yılında Avrupa’da 127 milyon kedinin, 104 milyon köpeğin, 53 milyon kuşun insanlarla birlikte yaşadığını belirtmektedir. Türkiye’de 31 Aralık 2022 tarihiyle birlikte evlerde yaşayan kedi sayısı 855 bin 105, köpek sayısı 574 bin 240 olarak belirtilmektedir (Canlı, 2023). Çetin (2017), kedi ve köpeklerin hareketleri ile yüz ifadeleri aracılığıyla duygularını gösterebildiğini bu sayede insanlarla sosyalleşebildiğini belirtmektedir. Evcil hayvanların davranışları aracılığıyla insanlarla etkileşim kurmaları, insanların evcil hayvanları ile sosyalleşerek iletişim ve bağ kurma ihtiyaçlarını karşılamada bir yol olmaktadır (Sarıal Kubilay, 2019). İnsanlar yalnızlık duygusunu azaltmak, sosyal destek mekanizmalarını güçlendirmek, sıcak ve yakın etkileşimler kurmak ve birçok farklı duygusal nedenden dolayı evcil hayvan edinmektedir (Kaya ve Bektaş, 2019). Evcil hayvanların insan yaşamındaki etkileri, edindikleri roller gibi farklı alanyazınlarında çalışma konusu olmaktadır.

2.2.1. Evcil Hayvan-İnsan Etkileşimi ve Yapılan Çalışmalar

Evcil hayvanlar ve insan etkileşimi konusunda yürütülen araştırmalar yakın tarihte alan yazınında yer edinmektedir. Archer’a (1996) göre insanların evcil hayvan edinimi, evcil hayvanlarına sevgi beslenem ve ekonomik kaynak ayırma yaygın bir durum haline gelmektedir. Archer (1996); insanların evcil hayvan edinerek kendi türünden olmayan bir türle bu denli yakınlık kurmanın ve çaba sağlamanın evrimsel bir çelişki oluşturduğunu, bu çelişkinin ise tatmin edici bir açıklamasının olmadığını, modernleşme sürecinde insanların evcil hayvan sahibi olma isteğinin fiziksel ve psikolojik sağlığa fayda sağlamadan doğabileceğini belirtmektedir.

Evcil hayvan-insan etkileşimine değinen araştırmalara bakıldığında bu etkileşimin fizyolojik, psikolojik, duygusal, sosyal yönü ele alındığı ve bu etkileşimin faydalarına

değinildiği görölmektedir (Walsh, 2009). Sosyal destek ve olumlu etkileşimler olumlu sağlık çıktıları ile ilişkilidir (Cohen, 2004). Bir sosyal destek mekanizması olan evcil hayvanlar ile etkileşim halinde olan insanların bu etkileşimden fiziksel sağlık durumlarının olumlu yönde etkilendiği yönündeki hipotezler yoğunluktadır. Allen vd. (2002), insanların fiziksel ve psikolojik stres durumlarıyla karşılaştıklarında evcil hayvan varlığının kardiyovasküler etkilerini inceledikleri araştırmalarında, evcil hayvan sahibi olan kişilerin evcil hayvan sahibi olmayan kişilere göre daha düşük kalp atış hızı ve kan basıncına sahip olduklarını aynı zamanda iyileşme sürelerinin daha hızlı olduğunu belirtmektedir. Çalışma, evcil hayvanlar ile oluşturulan etkileşimlerin kişilerin yüksek tansiyonlarında düşme sağladığını belirtmektedir (Allen vd., 2002; Büyükcebeci ve Yılmaz, 2019). Friedmann ve Thomas (1995); kalp krizi yaşayan kişilerin bir yıllık sağaltımlarının evcil hayvan sahipliği, sosyal destek ve fizyolojik faktörlerin etkilerinin incelendiği araştırmada kalp krizi sonrasında fizyolojik faktörlerden bağımsız olarak yüksek sosyal desteği ve evcil hayvanı olan kişilerin hayatta kalma oranlarının daha yüksek olduğunu, bununla birlikte köpek sahibi olan kişilerin bir yıl içerisinde daha az ölüm durumuyla karşılaştığını ifade etmektedir. Evcil hayvanlarıyla etkileşim halinde olan kişilerin fizyolojik sağaltımlarının güçlü bir noktada olduğu göz önünde bulundurulabilir. Evcil hayvanla kurulan etkileşimin bağışıklık sistemine etkisinin araştırıldığı çalışmada, kurulan etkileşim sonrasında katılımcıların immunoglobulin A (IgA) seviyesinde artış olduğu ve bu durumun bağışıklık sistemi işlevlerini güçlendirdiği savunulmaktadır (Charnetski vd., 2004). Evcil hayvan-insan etkileşiminin rahatlamayı oluşturan nörokimyasalların salgılanmasını kolaylaştırarak güven duygusunu ve sakinliği oluşturan hormonların işlevselliğine etki ettiği, psikosomatik mekanizmayı güçlendirdiği ve yarar sağlayıcı işlevleri arttırdığı söylenebilmektedir (Cevizci vd., 2009).

Walsh (2009), evcil hayvan etkileşimi olan şizofreni hastalarının daha iyi bir yaşam kalitesine sahip olmakla birlikte yüksek motivasyona sahip olduklarını ve kendilerine yönelik olumsuz algılarının kısmen değişebileceğini ifade etmektedir. Evcil hayvanların anksiyete, depresyonu azaltabileceği görölmektedir (Friedmann ve Thomas, 2008; Andressan vd., 2013). Evcil hayvanların insan yaşantısında sosyal destek mekanizması olarak görülmesi, evcil hayvanlarla kurulan etkileşimin yalnızlık değişkeni açısından ele alan araştırmaların sayısı artış göstermektedir. Friedmann (2000), evcil hayvanlarla kurulan etkileşimin sosyal destek mekanizmalarını güçlendirip iyi olma halini arttırması sayesinde yalnızlık seviyesini azaltabildiğini, bu etkileşimin yalnızca yetişkinler için değil çocukların da yalnızlık seviyesinin düşürdüğünü belirtmektedir. Black (2012), evcil hayvan sahibi olan ve olmayan 293 ergenle yaptığı çalışmada evcil hayvan sahibi olan ergenlerin daha az yalnızlık

hissettiklerini vurgulamaktadır. Pikhartova vd. (2014), evcil hayvanların özellikle yaşlı kadın bireyleri yalnızlığa karşı korumada bir faktör olabileceğini ifade etmektedir. Pamuk (2005), yaşlı bireylerin yaşam seyrinde evcil hayvan etkileşim durumu, bireysel farklılıklar ve bulunulan ortam koşulları gibi değişkenlerin yalnızlık ve evcil hayvan etkileşimi sonuçlarını farklılaştırabileceğini savunmaktadır. Buna karşın, Gilbey vd. (2007) ise evcil hayvan arkadaşlığının bireylerin yalnızlık seviyesini düşürmesine dair bir kanıt bulamamıştır.

Evcil hayvanların insan yaşamındaki rolleri zamanla farklılık göstermektedir. Evcil hayvanlar yakın bir arkadaş, aile üyesi ve bakım verilen canlı (fiziksel, duygusal bakım) olarak nitelendirilebilmektedir. Albert ve Bulcroft (1988), Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan 320 evcil hayvanı olan ve 116 evcil hayvanı olmayan kişiyle yürüttükleri çalışmalarında, evcil hayvanların yaşadıkları ailede duygusal ve psikolojik bir rol oynadığını sonucuna varmışlardır. Araştırma ön analizinde, katılımcıların %87'si evcil hayvanlarını aile üyesi olarak kabul ettiklerini belirtmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, bireylerin evcil hayvanları ile kurdukları ilişki biçimini insanlarla kurdukları ilişkilerle betimledikleri görülmektedir. Bu betimlemelerden bazıları ise şu şekildedir:

- “Evcil hayvanıma birçok arkadaşımın daha yakın hissediyorum.”
- “Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o hayatımdaki diğer insanlardan daha sadık.”
- “Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o ne olursa olsun beni kabulleniyor.”
- “Evcil hayvanım en yakın arkadaşım.”

Belirtilen ifadeler, insanlar ve evcil hayvanlar arasındaki bağı ve evcil hayvanları ile nasıl ilişkiler kurduklarını ve duygusal yönlerini yansıtabileceğini gösterebilmektedir. Albert ve Bulcroft (1988), çocuklu ailelerde (özellikle ilk-orta okul ve lise öğrencileri) evcil hayvan sahibi olmanın, çocukların özellikle sorumluluk alma ve bağımsızlık gibi arzu edilen tutumları geliştirmesinde olumlu etki oluşturabileceğini ifade etmektedir.

Bowlby (1969), bağlanma davranışının birincil bağlanma figürü olan bakım veren kişi dışında da oluşabileceğini, bağlanma örüntülerinin farklı bağlanma figürleri ile de kurulabileceğini belirtmektedir. Bağlanma kuramı genel olarak birincil bağlanma figürü ile bebek arasında kurulan bağa odaklansa da, bağlanma figürlerinin farklılaşabileceği ön görüsündedir. Bowlby (1969), bağlanmanın anne dışındaki ikincil bağlanma figürlerinin baba veya oyun arkadaşları olabileceği gibi cansız objelere karşı da bir bağlanma örüntüsünün geliştirilebileceğini vurgulamaktadır. Knowg (2008), bağlanmanın sadece aynı canlı türleri arasında değil farklı ilişkiler üzerinden de ele alınabileceğini belirterek evcil hayvanlar ve

insanlar arasındaki bağlanmanın bu temele dayandırılabilceğini savunmaktadır. Voit (1985), bağlanma davranışının güçlü dinamikleri olduğunu, evcil hayvanlara bağlanmanın deneyimsel faktörler ve bireysel yatkınlık gibi çok farklı süregelen değişkenlerin nedeni olabileceğini belirtmektedir. Sable (1995; 2012), evcil hayvanların bağlanma figürü olabileceğini belirterek evcil hayvanların güvende ve iyi olma hissini geliştirerek duygusal bağlanma potansiyelleri olduğunu savunmaktadır. Rynearson (1978), insan ve evcil hayvanların birbirleri için önemli bağlanma figürleri olduğunu öne sürerek evcil hayvanın kabulü ve bağlanma ilişkisine olumlu etkisinin insanda güven duygusunun oluşmasını sağladığını belirtmektedir. Schafer (2009), bağlanma sürecinde kişinin evcil hayvanıyla kurduğu yakın ilişkinin güvenlik, şefkat ve rahatlık duygularını temel aldığını ve bu duyguların kişiye yararları olduğunu belirtmektedir.

Kurdek (2008) 923 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada, Ainsworth ve Bowlby (1991)'in dört özellikli modeli olan bağlanma figürünün güvenilir olanı “güvenli üs”; stres anında aranılan “güvenli sığınak”; bağlanma figürünün fiziksel varlığı “yakınlığın sürmesi”; yok olmasının verdiği stres “ayrılık kaygısı” boyutlarını ele alarak insanların evcil köpeklerle olan bağlanma stillerini incelemiştir. Köpek sahibi olan kişilerin köpeklerle kurulan bağlanma ilişkisinin güvenli ve yakınlığı sürdürmeye yönelik olduğunu, bunun tıpkı bir baba veya kardeş yakınlığını sürdürme ile benzerlik taşıdığını ifade edilmektedir. Bağlanmanın ise köpeğe verilen bakım ve ilgilenmeyle anlamlı olarak ilişkili olduğu vurgulamaktadır. Köpek sahibi kişilerin köpeklerine bakım verme düzeyleri ile köpeklerine bağlanma düzeylerinin doğrusal olduğu ilişkilendirilmektedir. Prato-Previde vd. (2003), ise köpek sahibi olan kişiler ve köpekleri arasında duygusal bağ bulunmasına rağmen bağlanma örüntülerine dair bulgu saptayamamıştır.

Andressan vd. (2013), 502 köpek sahibiyle yürüttüğü çalışmada köpek sahiplerinin köpekleriyle vakit geçirmekten keyif alan ve köpeğini aile üyesi olarak gören kişilerin köpeklerine bağlanma düzeylerinin yükselmesiyle birlikte, köpekleriyle geçirdikleri zamanın arttığını ve bu zamanın kişiler için fiziksel ve zihinsel sağlık açısından faydalı olduğunu ifade etmektedir. Çalışma aynı zamanda çoğunlukta olan köpek sahiplerinin köpeklerine bağlanma ilişkisi geliştirdiklerini belirtmektedir. Haskaya Suna (2019), evcil hayvan sahibi bireylerin iyi hissetmediklerinde evcil hayvanları ile vakit geçirmelerinin iyi olma hallerini arttırdığını vurgulamaktadır.

Aydın (2021) yaptığı çalışmada, COVID-19 salgını sırasında evcil hayvan sahibi olan bireylerde bağlanma ve yalnızlık düzeylerini araştırmıştır. Araştırmacı, bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca kadınların, köpek

sahibi olanların ve pandemi döneminde evcil hayvanı ile daha çok vakit geçirenlerin evcil hayvanına bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Araştırmacı, bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyinin artmasıyla yalnızlık seviyelerinde azalma olduğunu ifade etmektedir.

Zilcha-Mano vd. (2011), insanlar ve evcil hayvanlar arasında kurulan ilişkinin temel bağlanma modellerini desteklediğini ve bu ilişkisel durumu etkileyen bireysel farklılıkların olduğu varsayımında bulunmaktadır. Araştırmacılar, insan-insan ilişkilerinde kurulan kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerinin evcil hayvan-insan bağlanma yönelimleri ile ilişkisel boyutta olduğunu savunmaktadır. Zilcha-Mano vd. (2012), yaptıkları çalışmada ise evcil hayvanların bağlanmada düzenleyici rolünün olduğunu, evcil hayvan sahiplerine ihtiyaç anında güvenli bir dayanak ve sığınak olduğunu belirtmektedir. Akalın (2022), evcil hayvan sahipleri ile yaptığı çalışmada katılımcıların %72,9'nun "Evcil hayvanım beni güvende hissettiriyor" ifadesi, evcil hayvanların güvenli bir sığınak rolü olduğunu desteklemektedir. Kaya ve Bektaş'ın (2019), evcil hayvan sahipleriyle görüşme teknikleri kullanarak yaptıkları araştırmada görüşme dökümleri şu şekildedir: "Sıcak bir kucağa ihtiyacım vardı. İstedğim her an birine sarılmak istedim." Bu paylaşım, evcil hayvanların ihtiyaç duyulduğunda güvenli bir dayanak ve sığınak işlevi gördüğü görüşlerini destekler niteliktedir.

Marks vd. (1994), genç yetişkinlerinin evcil hayvanlara bağlanma düzeyi ile kişilerin üretkenlik düzeylerinin ilişkili olduğunu, evcil hayvanlara bağlanma düzeyi yükseldikçe kişilerin üretkenlik düzeyinin de yükseldiğini ifade etmektedir. Kaya ve Bektaş (2019), çalışan insanların evcil hayvanlara bağlanma nedenlerini altı başlıkta toplamaktadır. Bunlar; mesleki, ailevi, sosyal, duygusal, kişilerarası ilişkiler ve kişisel çıkarımlardır. Evcil hayvan sahipleri, evcil hayvanlarının iş hayatlarını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir (Kaya ve Bektaş, 2019).

2.3. Aile

Geçmişten günümüze kadar yapılan aile tanımları çalışılan bağlamsal ortama, ailenin türüne ve işlevselliğine göre farklı tanımlar almıştır. Türk Dil Kurumu (2023), aile kavramını şu şekilde tanımlamaktadır: "Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içinde en küçük birlik." Gladding (2012), aile kavramını tarihsel olarak birbirleriyle biyolojik, duygusal ve ekonomik bağları olan ve birbirlerini aynı evin bireyleri olarak kabul eden insanlar olarak tanımlamaktadır. Mavili vd. (2014), aileyi tanımlarken kültüre özgü farklılıkların göz önüne alınması gerektiğini savunarak

aile kavramının evrenselliğın yanında kültüre özgü yapı, işlev ve biçimleri ve bu farklılıkların ele alınmasını vurgulamaktadır. Ertürk Kara (2021) ise aileyi; çocukların hayata dair deneyim kazandığı, sosyalle tiği ve topluma uyum sağladığı bir yer olarak nitelemektedir. Aile kavramının farklı değişkenler açısından ele alınarak incelenmesi aileler ile yapılacak araştırmaların kapsamını genişletmektedir. Sosyoekonomik ve kültürel yapı, din,  ocuk sayısı, yaşanılan yer, g   gibi birçok durum aileyi etkileyen deği kenlerdendir (Ertürk Kara, 2021).

Genetik faktörlerin dışında bireyin gelişimini etkileyen çevresel faktörlerden birincil olanı aile ya antısıdır. Birey, aile içerisinde ilk deneyimlerini elde etmeye ba layarak yaşama ve kendisine dair algılarını  ekillendirmeyi aile içerisinde sürdürmektedir (Güler, 2022). Aile, değişen ve dönüşen bir yapıya sahiptir. Turėut (2017), aile kavramının değişim içinde her zaman yerini, işlevselliğini ve  onemini koruduğunu belirtmektedir.  nal (2013), aileyi farklı potansiyele sahip üyelerin uyumunu sağlayan, uyumu pekiştiren bir sistem olarak nitelendirmektedir. Kendi içinde farklı dinamikleriyle ayrı sistemsel yapıları oluşturan aile yapılanmasının sağlam temellere oturması, karşılıklı sevgi ve güvenin harmanlanarak duygusal ve temel gereksinimlerin karşılanması, bireylerin sağlıklı deneyimler elde edip yetişmesi açısından önem taşımaktadır (Hallaç ve  z, 2014;Uysal, 2019).

2.3.1. Bir Sistem Olarak Aile

 lk adımlarımızı attığımız ailede temel fiziksel gereksinimlerimiz karşılanırken, sosyal ve duygusal destek yapımızı da aile sistemi oluşturmaktadır. Gladding (2012), aileyi bir sistem olarak ele alarak aile içerisindeki bireylerin birbirleriyle ve ailenin bütünü ile etkileşim halinde olduğunu vurgulamaktadır. Sistem yaklaşımı, aileyi bireysel ve çevresel parçaların etkileşimleri olan dinamik bir yapı olarak ele alırken aile sistemini oluşturan alt sistemlerin de kendi içerisinde bir bağlılığının, amacının ve işlevinin olduğunu belirtmektedir (Mavili Akta , 2004; Gladding, 2012; Gönül vd., 2018). Aile alt sistemi, aile üyelerinin aile içerisindeki rolleri ile oluşan küçük birimlerdir. Karı-koca alt sistemi, ebeveyn alt sistemi,  ocuk alt sistemi veya kardeş alt sistemi örnekleri aile sistemini oluşturan alt sistemleri ifade etmektedir. Aile yapısı ve işlevleri incelenirken sistemin parçaları olan aile üyelerinin işlevleri, etkileşimleri, iletişim biçimleri, rolleri değerlendirilmektedir (Ye ilkayalı ve Ofluoğlu, 2018).  nal (2013), aileyi birbirinden farklı potansiyele sahip olan koruyucu ve gelişmekte olan bir sistem olarak değerlendirirken sistemi oluşturan alt sistemlerin etkileşimlerinin de ele alınmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Mavili Akta  (2004), aile sistemini değerlendirirken belli ba lı noktalara dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu noktalar, aile sistemini ve alt

sistemlerini gelişim ve değişim içinde dinamik kılan süreçler ile her alt sistemin işlevleri ve bu işlevlerin sınırlarıdır.

Aile işlevselliği ise ailenin sağlıklı yapılarını ele almaktadır. Beavers (1981), aile işlevselliğinin değişen koşullara uyum sağlayabilen, esneklik sağlayabilen, açık ve sağlıklı iletişim kurabilen, birbirlerine saygı duyan, destekleyici yapıdan oluşan aileleri sağlıklı kıldığını ifade etmektedir. Kır (2011), aile işlevselliğini farklı yönlerden (biyolojik, psikolojik, toplumsal, ekonomik işlevler) ele almaktadır. Araştırmacı, ailenin bu işlevlerinin değişim sürecinde farklılaşabildiğini ancak doğal işlevi olan güvenlik ve sevgi işlevinin temelde yerini hep koruduğunu belirtmektedir. İşlevsel ve sağlıklı aile tanımları genel olarak sıcak, yakın, özerkliği önemseyen, belirgin sınırları olan, kişinin kendisini tanımlayabildiği yer olarak kabul edilebilmektedir. Ailenin işlevselliğinin sağlıklı olması, bireyin aile içi dinamikleri benimsemesi ve bu sağlıklı yapıyı yaşamının farklı yanlarında da devam ettirmesi beklenmektedir.

2.3.2. Evcil Hayvan Alt Sistemi

Alt sistemler, aile içerisinde ortak temellere sahip küçük birimler olmakla beraber bu küçük birimlerin kendisine özgü yapıları ve işlevleri bulunmaktadır (Ünal, 2013). Örneğin; karı-koca olan kişilerin oluşturduğu alt sistemde eşlerin birbirleriyle olan ilişki biçimleri, paylaşım düzeyleri kendi içinde bir dinamiğe sahipken, aynı eşlerin çocuk sahibi olmasıyla ebeveyn rolünde olduğu ebeveyn alt sisteminde çocukları ile oluşturduğu ilişki ve iletişim biçimlerinin dinamikleri farklılık göstermektedir.

Evcil hayvanlar, ev ortamına uyum sağlayarak evdeki kişilerle birlikte yaşayan ve ailede yer edinen hayvan dostlarımızdır. Walsh (2009), bir ailenin evcil hayvan besleme kararının kişisel tercihler, geçmiş deneyimler, alerjik semptomlar, çevresel etkiler ve kültürel değerler tarafından belirlendiğini belirtmektedir. Evcil hayvanlar, birlikte yaşadıkları ailenin bir üyesi olarak ele alınabilmektedir. Cohen (2002), araştırmasında evcil hayvanlarının ailelerinin parçası olduğunu düşündüğünü belirten katılımcıların, evcil hayvanların tıpkı insan olan aile üyesi gibi rahatlık sağladığını, onları eleştirmediğini ve onları kolaylıkla kabul edebildiğini ifade ettiklerini vurgulamaktadır. Evcil hayvanlar aile üyesi olarak aile üyelerine rahatlık sağlaması, aile üyelerini mutlu kılması ve bunun karşılıklı sevgi, şefkat ve neşe alışverişinde bulunulmasının basit bir yolu olduğunu aile üyelerine göstermektedir (Sable, 2012).

Evcil hayvanların aile işlevselliğini, etkileşimini ve iletişimini geliştirdiği belirtilmektedir (Walsh, 2009). Aileye bir evcil hayvanın dahil edilmesinin aile bütünlüğünü ve duygusal değişimini olumlu yönde iyileştirdiği, aile üyeleri ile evcil hayvanlar arasındaki etkileşimlerin psikolojik açıdan faydalı bağlar oluşturabildiği düşünülmektedir (Leow, 2018). McConnell vd. (2019), evcil hayvanların aile gibi sosyal bir gruba dahil edilmesinin evcil hayvan sahiplerinin fiziksel ve psikolojik iyi olma halini arttırdığını, evcil hayvanların iç gruplara dahil edilerek grup üyesi olmasının ise diğer üyelerin sosyal destek algılarını güçlendirdiğini ifade etmektedir. Hall vd. (2016), otizmlili çocukları olan ailelerin köpek sahibi olmasının etkilerini araştırdıkları boylamsal çalışmada, köpek sahibi ailelerin aile içi dayanıklılığın köpek sahibi olmayanlara göre daha yüksek olduğunu aynı zamanda köpek sahibi olmanın ebeveynlere bağlamında anlamlı etkileri olduğunu belirtmektedir.

Araştırmacılar evcil hayvanların aile yapısındaki rollerine dikkat çekerek, evcil hayvanların aile genogramına dahil edilebileceğini, aile ile yürütülen danışmanlık süreçlerinde evcil hayvanın aileye dahil olma zamanına ve sebeplerine ilişkin verilerin alınarak evcil hayvanın ailedeki rolünü ve anlamını tanımlamada yararlı olabileceğini belirtmektedir. (Hurley, 1982; Yeşilkayalı ve Ofluoğlu, 2018). Bu sayede, evcil hayvanların aile sistemindeki konumunu değerlendirme sürecinin daha sistematik bir hal alacağına dikkat çekilmektedir.

Bir evcil hayvanın ölümünün travmatik bir etki yaratarak yas sürecini oluşturması, insanların evcil hayvanlarına olan bağlanmalarının anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir (Albert ve Bulcroft, 1988). Testoni vd. (2017), bir bağlanma figürü olarak ele alınan evcil hayvan kaybının yas süreci oluşturabileceğini ve yasin depresif süreçleri etkileyebileceğini belirtmektedir. Behler vd. (2020), araştırmalarında bir aile üyesi olan evcil hayvanın ölümü sonrasında yaşanan duygusal durumları açıklamayı amaçlamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, sevilen bir kişinin ölümünden sonra oluşan yas süreci ile evcil hayvanlarının ölümü sonrasında oluşan yas sürecinde benzer duygusal değişimlerinin olduğu ve bu durumun evcil hayvana bağlanma ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

2.4. Aile İklimi

Aile sisteminin dinamikleri ailelerin yapısal farklılıkları, işlevleri ve etkileşimleri gibi farklı değişkenleri içermektedir. Aile iklimi kavramı ise Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından oluşturulmuştur. Kavramın oluşma amacı, ailenin psikolojik durumunun ve aile işleyişinin aile şirketleri bağlamındaki etkilerini ele almaktır. Björnberg ve Nicholson (2007), aile şirketlerinin ailenin psikolojik yapısından, nesiller arası aktarımından ve aile bireyleri

arasındaki uyumdan etkilenebileceğini belirterek bu kavram üzerine odaklanmaktadır. Gönül vd. (2018), aile iklimini bireylerin içinde bulunduğu, etkileşim halinde olduğu ailenin psikolojik atmosferi olarak tanımlamaktadır. Akpınar (2021), aile iklimini kişinin aile ve aile üyeleriyle kurduğu etkileşim ve algılanan etkileşimden alınan doyum olarak belirtmektedir. Aile iklimi kavramı, endüstriyel bağlamda ele alınmasının yanı sıra son yıllarda ailenin psikolojik atmosferinin (Gönül vd., 2018) aile değerlendirmeleri kapsamında ele alındığı bir konu olmaktadır.

Bir sistem olarak kabul edilen ailenin değişken yapısına dikkat çekilmiştir. Aile iklimi; aile sistemleri kuramlarının ele aldığı, ailenin bütünü ve ailenin alt sistemleri arasındaki etkileşimleri, uyumu, iletişim biçimleri, nesiller arası aktarılan değer ve inançları değerlendirmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007; Gönül vd., 2018). Björnberg ve Nicholson (2007) aile iklimini altı farklı boyutta ele almış ve bu amaçla Aile İklimi Ölçeği'ni geliştirmiştir. Bu altı boyut; duygusal uyum, bilişsel uyum, kuşaklararası otorite, kuşaklararası ilgi, açık iletişim ve uyumluluk boyutlarıdır. Gönül vd. (2018) ise aile iklimi kavramını ülkemize göre şekillendirerek, aile iklimi alt boyutlarını aile içi ilişkisellik, bilişsel uyum ve kuşaklararası otorite olarak ele almıştır.

2.4.1. Aile İçi İlişkisellik

Gönül vd. (2018), Björnberg ve Nicholson'ın (2007) aile ikliminin bileşenlerinden olan açık iletişim, uyumluluk, duygusal uyum ve kuşaklararası ilgi boyutlarını tek bir boyut olarak aile içi ilişkisellik boyutu şeklinde tanımlamaktadır. Aile ikliminin aile içi ilişkisellik boyutu, olumlu aile ilişkileri ve aile içi sosyal ilişkileri ele almaktadır (Gönül vd., 2018). Björnberg ve Nicholson (2007), aile bireyleri arasındaki sosyal etkileşimleri, açık iletişimi ve genel uyumu (duygusal ve bilişsel uyum) aile içi işlevsellik kavramı içerisine almaktadır. Gönül vd. (2018), aile işlevselliğinin *açık iletişim boyutunu*; aile üyelerinin kendilerini rahatlıkla ve özgürce ifade edebilmelerini, *duygusal uyum boyutunu*; nesiller arası aile üyelerinin birbirleriyle kurdukları olumlu etkileşimlerini, kurulan bağlarını, aile üyelerinin problem ve kriz durumlarında çözümsel yaklaşımlarını, *kişilerarası ilişkiler boyutunu*; aile üyelerinin diğer aile üyelerinin hayatlarını değer verme ve onları önemsediklerini gösterdiklerini kapsamaktadır. Daldaban (2021), aile işlevselliğinin güçlü olmasını aile üyelerinin problem çözme becerilerinin ve biçimlerinin, sağlıklı aile içi iletişime ve ailenin ortak bir paydada buluşabilmesine bağlamaktadır. Aile içi işlevsellik, sağlıklı aile yapısına paralel olarak ele alındığında bu işlevselliğin sağlanmasının en önemli bileşeni etkileşimi kuvvetlendiren iletişim boyutudur. Gladding'e (2012) göre sağlıklı aileler yaşadığı sorunları

üzerini örtmeyen, yaşanan sorunları açık iletişimle ele alarak tartışabilen ve sorunların çözümünde mizah öğeleri kullanarak rahatlatıcı bir dil ile pozitif bir ortam yaratabilen ve ilişkileri onarma yoluna gidebilen ailelerdir. Bu bilgiler ışığında, olumlu aile algısı bireylerin aile içi işlevselliğini olumlu olarak yordayabildiğini göstermektedir.

2.4.2. Kuşaklararası Otorite

Aile iklimi kavramının bir diğer boyutu olan kuşaklararası otorite, diğer boyutlardan farklı olarak ailede yaşça büyük kişilerin sergilemiş olduğu tutum ve davranışları, ebeveynlik stillerini ele almaktadır. Gönül vd. (2018), kuşaklararası otoritenin aile içerisinde alınacak kararların veya çözümlenmesi gereken problemlerin ailedeki yaşça büyük kişiler tarafından ya da aile üyelerinin ailedeki yaşça büyük kişilerin fikirlerini önemseyerek oluşturdukları ortak anlayış çerçevesinde karara bağlanma durumlarını ele aldığını belirtmektedir. Kuşaklararası otorite, çekirdek ya da geniş ailelerde genç neslin kendilerinden yaşça büyük olan neslin kurallarını kabul edip benimsemesini, yaşça büyük kişilerin otoritesinin hakim olduğunu kabul ettiğini göstermektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Kuşaklararası otorite kavramı, ebeveynlerin tutumlarının farklılıkları ile açıklanabilmektedir. Baumrind (1971), ebeveyn tutum ve davranışlarını dört ebeveynlik stili ile tanımlamıştır. Bunlar; demokratik, otoriter, hoşgörülü ve ihmalkar ebeveynliktir. Kuşaklararası otorite ise, nesiller arası aktarılan tutum ve yaklaşımları itibarıyla yaşça büyük olan kişilerin otoritesinin ön planda olmasından kaynaklı olarak otoriter ebeveynlik stili ile eşleştirilmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007; Gönül vd., 2018; Turgut, 2019). Lai ve McBrade-Chang (2001), ergenlik dönemindeki kişilerin algılanan otoriter ebeveynlik stiline, düşük ebeveyn sıcaklığının aile iklimini olumsuz olarak etkilediğini ve ergenlerin intihar düşüncelerinin oluşmasına neden olabileceğini; olumlu aile ikliminin ise intihar düşüncesini önlemede önemli bir faktör olabileceğini belirtmektedir. Ergenlik dönemindeki bireylerin aile büyüklerinden algıladıkları sıcaklık, yakınlık ve demokratik yaklaşım biçimi akranları ile kurdukları ilişkilerde olumlu tutumlar sergilemelerini sağlamaktadır (Steinberg vd., 1989).

2.4.3. Bilişsel Uyum

Bilişsel uyum; aile değerlerinin, inançlarının ve bakış açılarının benzer ve örtüşebilir olmasıdır (Gönül vd., 2018). Björnberg ve Nicholson (2007), bilişsel uyumu ailenin ortak anlayış yapısına, benzer inanış ve tutumlara, ortak ilgi alanlarına, benzer fikir ve düşüncelere sahip olma durumları olarak ele almaktadır. Leidy vd. (2010), yakın aile bağlarına sahip olan ve açık iletişim kurabilen, pozitif ebeveynlik tutumu sergileyip aile uyumunu sağlıklı ve

olumlu olarak sağlayan ailelerin, çocuklarının öz yeterlilik ve problem çözme becerisinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Birey, büyüdüğü aileden aldığı edinimleri ile tutum ve davranışlar sergilemektedir. Aile süreçlerinin uyumlu ve ortak paydada buluşulabilecek noktaları içermesi, ebeveyn-çocuk etkileşimini güçlendirmekte ve bu etkileşimler anlamlı ve uyumlu ilişkiler kurmayı ve olumlu bir kimlik oluşturmayı desteklemektedir (Matheis ve Adams, 2004).

2.4.4. Aile İklimi ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Aile iklimi kavramı başlangıçta endüstriyel alanda aile şirketleri özelinde çalışılmaya başlanmış bir konu olsa da psikoloji diğer bağlantılı alanlarda yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Aile iklimi yabancı ve yerel literatürde yeni yer edinmeye başlamış bir konu olması sebebiyle araştırma alanları dar bir kapsamdadır. Yapılan araştırmalar genellikle olumlu aile algısını değerlendirmeye yöneliktir.

Turgut (2019), 633 üniversite öğrencisinin algıladıkları aile iklimi ve iyi olma hali arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünü incelemiştir. Araştırma sonuçlarında, kadınların aile içi ilişkisellik özelliğinin erkeklere göre daha yüksek, kuşaklararası otorite boyutunun ise erkeklerde daha yüksek olduğunu; aile içi ilişkiselliğin demokratik ebeveyne sahip olanların otoriter ebeveyne sahip olan öğrencilerden daha yüksek olduğunu; aile içi ilişkiselliğin iyi oluşun mutlu olma, bağlanma, olumlu ilişkiler kurma boyutlarıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmektedir. Ayrıca aile içerisinde olumlu açık iletişimin ve ilişkilerin olduğunu, bilişsel uyumun sağlandığı ailelerde bağlanma ile olumlu ilişkiler kurmanın ve olumlu duygular hissetmenin yüksek olduğunu ifade etmektedir.

Kaplan (2019), 772 üniversite öğrencisinin algıladıkları aile iklimini, kuşaklararası ilişkilerini ve aile uyumunu değerlendirdiği çalışmanın sonuçlarına göre; ebeveynlerini hoşgörölü, demokratik olarak algılayan kişiler otoriter ailede büyüyenlere göre aile iklimini daha olumlu olarak algılamaktadır. Parçalanmış ya da yeniden birleşmiş, tek çocuk olan ve ruhsal hastalığa sahip olan aile bireyi ile yaşamış olanların iki ebeveyni ile büyüyen, kardeşi olan ve ailesini sağlıklı olarak algılayanlara göre aile iklimini ve aile içi ilişkilerini ise olumsuz olarak nitelendirmektedir.

Balkaya (2021), algılanan aile ikliminin ve benlik oluşumunun kişilerin romantik ilişkilerindeki bağlanma stillerine etkisini incelediği çalışmasında; algılanan aile ikliminin bağlanma stilleri bağlamında farklılık gösterdiğini, bunun ise genel olarak güvenli-saplantılı

gruplarda belirginlik gösterdiğini, algılanan otoriter aile ikliminin bireylerin benlik kurgularını arttırdığını belirtmektedir.

Akpınar (2021), genç yetişkinlerin aile iklim algılarının aile içi ilişkiselliğinde aile içi iletişimin önemli bir rol oynadığını, olumlu aile içi iletişimin aile işlevlerini sağlıklı hale getirdiğini belirtmektedir. Algılanan kuşaklararası otoritenin ise negatif duygu durumu ile ilişkili olduğunu, algılanan olumlu aile ikliminin ise bireylerin olumlu duygu durumları ile ilişkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Kabasakal ve Aktaş (2021), Covid-19 salgını sürecinde bireylerin aile iklimi ve sosyal destek algılarının Covid-19 sürecinin etkilerini (sosyal izolasyon, sosyal mesafe gibi) inceledikleri çalışmada; aile ikliminin aile içi işlevsellik ve bilişsel uyum boyutlarının algılanan sosyal destek arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu, kuşaklararası otorite boyutunun ise algılanan sosyal destek arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, aileden ya da bir arkadaştan sağlanan sosyal desteğin aile içi uyum süreçleri ile olumlu yönde etkileşim halinde olduğu söylenebilir.

Herke vd. (2020), Almanya’da yaşayan farklı aile yapılarına sahip ergenlerin sağlığı ve iyi oluş durumlarının aile iklimi açısından önemini araştırdıkları çalışmada; yüksek aile uyumu ve olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisinin hayattan tatmininin yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu ifade etmektedir.

Kurdek ve Fine (1993), erken ergenlik döneminde olan kişilerin algılanan aile iklimleri ve ebeveyn davranışları ile aile yapıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada; algılanan aile ikliminin ebeveynlik stilleri açısından farklılaştığını ve izin verici ve otoriter ebeveyn stiline sahip ebeveyn ile yalnız/boşanmış ebeveyn algısına sahip kişilerin daha az algılanan pozitif aile iklimi değerlendirmesi yaptıklarını belirtmektedir.

Mateis ve Adams (2019), geç ergenlik dönemindeki bireylerin aile iklimi ve kimlik edinimleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada; aile uyumu sağlanabilen ve olumlu ebeveynlik algısı edinilen ailelerde ergenlik dönemi kimlik edinimlerinin normatif stilde ve kaçınmacı kimlik ediniminin daha az olduğunu ifade etmektedir.

Öztürk (2017), üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimini, ebeveynlerine bağlanma biçimlerini ve özgüvenlerini incelediği çalışmada; olumlu aile değerlendirmeleri ve özgüven arasında anlamlı bir ilişki bulunmakla birlikte anne-baba ve çocuk arasında kurulan bağlanma düzeyi de özgüven düzeyi ile pozitif yönlü bir ilişkide olduğunu belirtmektedir.

2.5. Aidiyet

Ait olma halinin bir şeye bağlılığı aidiyet olarak adlandırılabilir. Aidiyet, bağlamı farklı değişkenler üzerinden ele alınıp incelenmektedir. Mavili vd. (2014), aidiyet kavramını insanların duygusal yakınlık hissettiği yakın çevresine, kimliğine ve kimlikle ilişkili sosyal kültürel nesnelere hissedilen ait olma duygusu olarak nitelendirmektedir. Hagerty vd. (1996) ise aidiyet kavramını, insanların diğerlerine ya da bulunduğu ortamın bir parçası olarak hissetme, kurulan ilişkilere/ortama katılma ve bu katılmayı devam ettirme hali olarak ifade etmektedir. Aidiyetin evrensel bir ihtiyaç olduğu kabul edilmektedir (Maslow, 1970; Hagerty ve Patusk, 1995; Baumeister ve Leary, 1995; Hagerty vd., 1996; Sedgwick ve Yonge, 2008). İnsanlar dünyaya geldikleri andan itibaren bulunduğu aileye, çevreye, arkadaşlarına, bulunduğu aşamada okuluna, iş gruplarına ve farklı birçok bir ya da birden fazla kişi veya nesneye aidiyet duygusu geliştirir (Aslantürk vd., 2020).

Baumeister ve Leary (1995), insanların bulunduğu bağlam fark etmeden ait olma dürtüsünü motivasyonel olarak ortaya çıkardığını ve ait olma ihtiyacının psikolojik doyum sağlayarak sosyal bağ kurmaya çalıştığını belirtmektedir. Levett-Jones vd. (2006), sosyal bir varlık olan insanın ait olma ihtiyacının temel bir gereksinim olduğunu ve ait olma duygusunun insanın kendisini, arayışlarını ve düşüncelerini yönlendirmesini sağladığını vurgulamaktadır. Hill (2006), aidiyet duygusunun yakınlık, benzerlik ve bağlılığın bir bileşeni olan sosyal öneme sahip dinamik bir olgu olduğunu ifade etmektedir. Sedgwick ve Yonge (2008), ise aidiyeti güvenlik, yakınlık, benzerlik duygusu sağlayan ve sosyal olarak inşa edilen anlam duygusu olarak tanımlamaktadır. Bir gruba ait olma duygusu, bireyin sosyal destek algısını destekler ve kişilerarası ilişkilerde değerli hissetme duygusunu güçlendirmesi yönüyle ait olma duygusu kişiye sağlanabilecek önemli duygusal destek mekanizmalarındadır (Ardahan, 2006). Aidiyetin sosyal yönüne vurgu yapılması hem kişilerarası bağlılık ve ilgili olma haline hem de insanın anlam ihtiyacını sosyal kimlik yönüyle ilişkilendirme haline dikkat çekilmesini sağlamaktadır.

Hagerty vd. (1996), evrensel kabul edilen ait olma duygusunun kişilerin sosyal destek algıları ile ilişkili olduğunu, ayrıca aidiyetin sosyal açıdan işlevselliğinin kişinin bilgi, duygu ve davranışından etkilenecek yeni iç görüler yaratabileceğini ifade etmektedir. Hagerty vd. (1996), aidiyetin iki tanımlayıcı niteliğine vurgu yapmıştır: İlki, diğer insanlara, gruplara veya çevrelere göre ihtiyaç duyulan, değerli veya önemli olan; ikincisi ise, paylaşılan veya tamamlayıcı özellikler aracılığıyla diğer insanlara, gruplara veya ortamlara uyma veya uyum sağlama deneyimi olarak nitelendirilmektedir. Bunlara ek olarak Lambert vd. (2013), ait olma

duygusunu teşvik eden ve temelini oluşturan sosyal ilişkilerin hayatın anlamının olması inancını güçlendirdiğini, aidiyetin hayatın anlamlılığını değerlendirmede güçlü bir aracı olduğunu vurgulamaktadır. Mellor vd. (2008), karşılanmayan ait olma ihtiyacı kişinin yaşam doyumu ve öznel iyi oluşunu etkilediğini ve bu durumun kişilerin yalnız hissetmede aracı değişken olduğunu belirtmektedir. Choenarom vd. (2005), yürüttükleri boylamsal çalışmada depresyon öyküsü olan ve olmayan kişilerin algıladıkları stres seviyesi ve düşük aidiyet duygusunun depresyonun şiddeti üzerinde önemli etkileri olduğundan söz etmektedir.

Maslow (1943; 1970; 2001), ait olma ve aidiyet ihtiyacını ihtiyaçlar hiyerarşisinin ikinci basamağında yer vererek fiziksel ve korunma ihtiyacından sonra insanların ait olma gereksinimini karşılamaya çalışacağını belirtmektedir. Maslow'a göre insanlar fizyolojik olarak temel gereksinimlerini karşıladıktan sonra ikinci basamak olan sevgi, ait olma, kabul edilme ve özerklik gibi temel psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasının kişinin kendini gerçekleştirme aşamasındaki adımları olarak nitelendirmektedir. Maslow, insanların ihtiyaçlar hiyerarşisindeki basamakları başarılı bir şekilde tamamlama amacı güttüğünü belirtmektedir. Kişi ait olma gereksinimini ilk olarak doğduğu aile ve çevreden, sonraki yıllarda ise makro ve mikro çevrelerden karşılamaktadır.

2.5.1. Aile Aidiyeti

Kişinin ilk adım attığı sosyal kurum ailedir. Aile, çocuğun temel fizyolojik ve duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı, sosyal çevre kavramını tanıdığı ve güven duygusunun kazandırılmasındaki ilk ve en önemli adımın atıldığı yer olması nedeniyle iletişim, sıcaklık, yakınlık ve bağlanma becerilerinin oluşup gelişmesinde oldukça önemlidir (Mavili vd., 2014). Dolayısıyla, bireylerin aidiyet duygusu aile ortamında oluşarak gelişmektedir.

Önceki bölümlerde bahsedilen işlevsel aile yapısı ile kişinin kendisini bulunduğu aileye ait hissetmesi arasında olumlu bir ilişki kurulabilir. Bireyin aile ile kurduğu ilk bağ deneyimi sayesinde aile aidiyeti duygusu oluşmaktadır (Güler, 2022). Maslow (1970), kişilerin insanlarla kurduğu ilişkide yakınlık ve sevgi ihtiyacını gidermek için çaba gösterdiğini ve bu yakınlık ihtiyacını aidiyet hissettiği grup ve aileden karşılamak istediğini vurgulamaktadır.

Aile aidiyetine ilişkin olumlu algılar, benlik saygısını olumlu yönde etkileyebilmektedir (Mueller ve Haines, 2012). Maslow (1970), ortak bir geçmişe sahip olan bir gruba, kökene ve aileye ait olmamanın çocuklar üzerinde yıkıcı etkilere sahip olabileceğine vurgu yapmaktadır. Aile aidiyeti ve algılanan sosyal desteğin kişilerin iyi oluş halini olumlu

olarak etkilediğini ve aidiyet duygusunun kişinin psikolojik ihtiyaçlarını karşılamada önemli olduğunu göstermektedir.

2.5.2. Aile Aidiyeti ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Aslantürk vd. (2020), 2755 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada, aile aidiyetinin aileye ilişkin değişkenler açısından aile aidiyeti düzeyinde farklılıklar olduğunu belirtmektedir. Ebeveyleyile yaşayan, demokratik ebeveyn yaklaşımına sahip olan, aile içi iletişimi sağlıklı olup aile üyeleri tarafından anlaşılan öğrencilerin aile aidiyeti düzeylerinin yüksek olduğu; boşanmış ebeveyne sahip ayrıca aile içinde şiddete maruz kalan veya tanık olan öğrencilerin aile aidiyet düzeylerinin ise şiddete maruz kalmayanlara göre düşük olduğu sonuçlarını elde etmiştir.

İlik (2019), ergenlerin aile aidiyeti ve bağlanma stilleri üzerinde yürüttüğü çalışmasında; aileleri ile daha az zaman geçiren ergenlerin kayıtsız ve saplantılı bağlanma düzeylerinin güvenli bağlanma düzeylerine göre daha yüksek olduğunu ve aile aidiyeti düzeylerinin ise daha düşük olduğunu belirtmektedir. Aile tutumunu ilgisiz ve otoriter olarak algılayan ergenlerin aile aidiyet düzeylerinin düşük olduğu; aile tutumunu ilgili ve demokratik olarak algılayanların aile aidiyeti düzeylerinin ise daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Çalışmalar gösteriyorki, sağlıklı aile ilişkileri aile aidiyeti ve güvenli bağlanma düzeyinin yüksek olmasında etkili olmaktadır.

King vd. (2017), ergenlerin ebeveyn-çocuk yakınlığı, aile aidiyeti ve iyilik hali durumlarının aile yapılarına göre inceledikleri çalışmada; aile aidiyetinin tüm aile yapılarında ergenlerin iyilik halini arttıran bir yordayıcı olduğunu, aile aidiyet düzeyinin yüksek olmasının ergenlerin iyilik halini yükselttiğini, aileye ait olma duygusunun ebeveyn-çocuk yakınlığını arttıran bir değişken olduğunu vurgulamaktadır.

Biter (2021), beliren yetişkinlik dönemindeki (18-25 yaş) bireylerin aile aidiyeti düzeyleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada; katılımcıların kaygılı-kaçınmacı bağlanma düzeyi yükseldiğinde aile aidiyeti düzeyinin düştüğü, güvenli bağlanma düzeyleri yükseldiğinde ise aile aidiyet düzeyinin ve benlik saygısının yükseldiği sonucuna ulaşmaktadır.

Yeter (2019), 517 üniversite öğrencisi ile yürüttüğü çalışmada, mutluluk ile aile aidiyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Katılımcıların mutluluk düzeyi arttıkça aile aidiyeti düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Erözkan (2020), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve sağlıklı yaşam tarzı davranışları arasındaki ilişkiyi ölçen çalışmada, aile aidiyeti yüksek olan katılımcıların sağlıklı yaşama ilişkin davranış düzeyinin yüksek olduğunu; ailelerini ilgisiz olarak değerlendiren ve aileleri ile daha az zaman geçiren katılımcıların aile aidiyeti düzeylerinin ve sağlıklı yaşam davranışlarının da düşük olduğunu belirtmektedir. Bu durum aidiyet hissetmenin iyi oluş hali, refah düzeyi ve yaşam düzeni üzerindeki olumlu etkisini göstermektedir.

Özdemir vd. (2020), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve özgeci davranışları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmada; katılımcıların aileleriyle geçirdikleri zaman, sağlıklı aile içi ilişkisi ve iletişimi, aile içinde duygularını ifade edebilme kolaylığı ve aile desteğinin hissedilmesi ile aile aidiyeti arasında pozitif yönlü bir ilişki ortaya çıkmaktadır. Sağlıklı ve olumlu aile yapıları, aileyle vakit geçirme düzeyi arttıkça aile aidiyeti düzeylerinin arttığı söylenebilmektedir. Chubb ve Fertman (1992), bireyin diğeri ile zaman geçirmesi o kişinin daha rahat hissetmesini sağladığını belirterek ergenlerin aileleri ile geçirdikleri zaman arttıkça aile aidiyet düzeyinin yükseldiğini, bu sayede ergenlerin benlik saygılarının arttığını belirtmektedir.

Mirzaoglu (2023), üniversite öğrencilerinin flört şiddeti ve bağlanma stillerinin üzerinde aile aidiyetinin aracı değişken olarak ele alındığı bir çalışma yürütmüştür. Çalışmanın sonucuna göre; öğrencilerin aile aidiyeti düzeyi arttıkça flört şiddeti tutumunun azaldığı, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma düzeyinin artmasıyla flört şiddeti tutumunun arttığı, öğrencilerin aile aidiyet düzeylerinin artmasıyla kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stiline de azaldığı görülmektedir. Yaşamın ilk yıllarında kurulan ve devam ettirilen sağlıklı bağlanma biçimlerinin kişilerin ailelerine aidiyet düzeyi üzerinde etkili olduğu aynı zamanda kişilerin sağlıklı tutum ve davranışlar sergileme düzeyini de arttırdığı görülmektedir (Mirzaoglu, 2023).

Özoğul (2020), öğretmenlerin aile aidiyetinin depresyon, anksiyete ve stres ile ilişkisini incelediği çalışmada; kişilerin depresyon, anksiyete ve stresin aile aidiyeti düzeyini azalttığı görülmektedir. Depresyon, anksiyete ve stresin aile aidiyeti algısını ve kişilerin kendilik aidiyeti algısını olumsuz yönde etkilediği ifade edilmektedir.

Hikmetoğlu (2023), ise evli kişilerin psikolojik iyi oluş halinin ve aile aidiyetinin evlilik uyumuna etkisi üzerine 250 evli bireyle yürüttüğü çalışmada, psikolojik iyi oluş hali ve aile aidiyetinin evlilik uyumunu etkilediğini, aile aidiyeti düzeyinin yüksek olmasının ise evlilik uyumunu arttığını belirtmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni

Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmamızda, nicel araştırma deseni olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel model, iki ya da daha fazla değişkenin aralarındaki ilişkiyi ölçmektedir (Tuncer, 2020, s. 221-223). Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyetleri arasındaki ilişki incelenirken; evcil hayvan sahibi olma bağımsız değişkenine göre, aile iklimi ve aile aidiyeti bağımlı değişkenleri incelenmiş, gruplar arasında istatistiksel olarak fark bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Evcil hayvanı olan katılımcıların ise evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri evcil hayvan sahibi olanlara yönelik belirlenen demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Evcil hayvanı olmayanların ise aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri demografik değişkenler açısından incelenmiştir.

3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Araştırmamızın örneklemini, Türkiye’de yaşayan 18-65 yaş arasında evcil hayvanı olan ve olmayan kişiler arasından oluşmaktadır. Araştırmamızda, 418 katılımcı katılımcıdan veri toplanmıştır. Araştırmamıza katılan 18 yaşından küçük 3 katılımcı ise veri setinden çıkartılmıştır.

Veri setinde uç değer tespiti, Z puanı değerleri ve Box Plot grafiği üzerinden incelenmiştir. Z puanı, mevcut değerlerin ortalamadan standart sapma üzerinden uzaklığını gösterir. Douzenis ve Rakow (1987), Z puan değerinin +2,70’den büyük olması veya -2,70’den küçük olması halinde veri setinin dışında kalacağını belirtmektedir (Akt. Akbaş ve Koğar, 2020, s.59). Bu nedenle, veri setinde Z puanına dönüştürülen puanlar üzerinden +2,5’den büyük ve -2,5’den küçük veriler tespit edilerek verilerin dağılım grafikleri incelendiğinde ise 10 verinin uç değer olduğu tespit edilmiştir. Uç değerler veri setinden çıkarılarak 405 katılımcının yer aldığı örneklem grubu ile istatistiksel analiz yapılmıştır.

405 katılımcıdan en az bir evcil hayvana sahip olan katılımcı sayısı 196 kişi olup evcil hayvan sahibi olmayan kişi sayısı 209’dur. Örneklemeye yönelik betimsel değişkenlere ait analizlere bulgular kısmında yer verilecektir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmamız, Ağustos-Eylül 2023 tarihleri arasında katılımcılara sunulmuştur. Katılımcılar, ölçeklere Google Form üzerinden erişim sağlamıştır. Katılımcılara gönderilen bağlantılar üzerinden çalışmaya gönüllü katılıma onam verme durumuna göre çalışmanın diğer aşamalarına geçilmiştir. Katılımcılara öncelikle “Bilgilendirilmiş Onam Formu” sunulmuştur. Evcil hayvanı olan ve olmayan katılımcılara ortak olarak “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmasının ardından evcil hayvanı olma durumları sorulmuş ve evcil hayvanı olan bireylere yönelik bir grup soru eklenerek çalışma uygulanmıştır. En az bir evcil hayvanı olan katılımcılara “Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği” sunulmuş olup evcil hayvan sahibi olmayan katılımcılar araştırmanın bu aşamasına katılmamıştır. Evcil hayvanı olan ve olmayan tüm katılımcılara ise “Aile İklimi Ölçeği” ardından “Aile Aidiyeti Ölçeği” sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, araştırmacının literatürde etkisi olacağı düşünülen demografik değişkenler temel alınarak oluşturulmuş formdur. Katılımcılara cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, evcil hayvan sahibi olma durumları hakkında bilgi almak amacıyla hazırlanmıştır. Evcil hayvanı olan bireylere yönelik hazırlanan sorularda ise evcil hayvan türü, evcil hayvan sayısı, evcil hayvanı ile yaşam süresi, evcil hayvanı ile bir gün içerisinde geçirilen süre ile ilgili bilgiler eklenmiştir.

3.3.2. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği (LEHBÖ)

Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma ölçeği Johnson vd. (1992), tarafından evcil hayvanı olan insanların hayvanları ile kurduğu bağlanmayı incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa değeri *tüm ölçek* $\alpha = .93$; *genel bağlanma* alt boyutu $\alpha = .90$; *insan yerine koyma* alt boyutu $\alpha = .85$ ve *hayvan hakları* alt boyutu $\alpha = .80$ 'dir (Karamişe, 2014). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Karamişe (2014) tarafından yapılmıştır. Karamişe (2014), tarafından geliştirilen ölçeğin alfa katsayısı $\alpha = .91$ iken, alt boyutlar için genel bağlanma $\alpha = .86$; insan yerine koyma $\alpha = .78$ ve hayvan hakları $\alpha = .70$ 'dir. Ölçek “genel bağlanma”, “hayvan hakları” ve “insan yerine koyma” alt boyutlarından oluşmaktadır. Dörtlü Likert tipi uygulanan ölçekte katılımcılar her bir madde için “Tamamen katılmıyorum (0), biraz katılmıyorum (1), biraz katılıyorum (2), tamamen katılıyorum (3)” seçeneğini işaretleyerek her madde için 0 ile 3 arasında puan almaktadır. Her bir katılımcının ölçekten alabileceği en düşük puan 0, en yüksek puan ise 69'dur. Ölçekten

alınan toplam puanın artması evcil hayvana bağlanmanın arttığını göstermektedir (Karameşe, 2014).

3.3.3. Aile İklimi Ölçeği (AİÖ)

Björnberg ve Nicholson (2007), tarafından “Family Climate Scale” olarak geliştirilen ölçeğin asıl amacı aile şirketlerinin psikolojik atmosferini ölçmektir (Gönül vd., 2018). Orijinal ölçeğin maddeleri ve alt boyutları iş ortamı ile ilgili konuları ele almamış, ailesel süreçleri değerlendirmiştir. Orijinal ölçek altı alt boyut ve 48 maddeden oluşmaktadır. Orijinal ölçeğin alt boyut geçerlik güvenirlik katsayıları; *açık iletişim* $\alpha = .85$, *kuşaklar-arası otorite* $\alpha = .75$, *kuşaklar-arası ilgi* $\alpha = .81$, *bilişsel uyum* $\alpha = .89$, *duygusal uyum* $\alpha = .89$ ve *uyumluluk* $\alpha = .86$ olarak belirtilmektedir (Gönül vd., 2018). Ölçeğin Türkçe uyarlaması ise Gönül vd. (2018) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, kişinin büyüdüğü ailenin yaşamına ve iletişimine yönelik değerlendirmesini incelemektedir. Türkçe’ye uyarlanarak madde ve alt boyutlar üzerinde geçerlik güvenirliği oluşturulan ölçek, toplam 34 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; “Aile İçi İlişkisellik”, “Kuşaklar Arası Otorite”, “Bilişsel Uyum” olarak belirtilmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık güvenirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin iç tutarlık güvenirlik katsayıları ise, “Aile İçi İlişkisellik” $\alpha = .95$; “Kuşaklar Arası Otorite” $\alpha = .87$; “Bilişsel Uyum” $\alpha = .87$ ’dir. Beşli likert tipine sahip ölçekte; “Kesinlikle katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle katılıyorum (5)” seçenekleri seçilmektedir. Katılımcıların ölçekten alabilecekleri puan 34-170 arasındadır. Alınan toplam puanın yüksek olması algılanan aile ikliminin de yüksek olduğunu göstermektedir (Gönül vd., 2018).

3.3.4. Aile Aidiyeti Ölçeği (AAÖ)

Mavili vd.(2014), tarafından Konya’daki üniversitelerde öğrenim gören 1579 üniversite öğrencisinin aile aidiyeti düzeyini belirleyen 17 madde ve iki alt boyuttan oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Bu alt boyutlar; “Kendilik Aidiyeti” alt boyutu kişinin ailesine karşı hissettiği aidiyeti ve “Aile Aidiyeti” alt boyutu ise ailenin kişiye hissettirdiği aidiyeti değerlendirmektedir. Ölçeğin tümünü kapsayan Cronbach alfa katsayısı .94, *kendilik aidiyeti* alt boyutu $\alpha = .93$, *aile aidiyeti* alt boyutu $\alpha = .82$ olarak raporlanmıştır. Beşli likert tipine sahip ölçekte kişilerin seçebileceği seçenekler “Kesinlikle katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle katılıyorum (5)” olarak belirtilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 85’tir. 17 maddeden oluşan aile aidiyeti ölçeği maddelerinin toplam puanları aile aidiyeti düzeyini vermektedir. Dolayısıyla, ölçekten alınacak puanın artması aile aidiyetinin arttığını göstermektedir (Mavili vd., 2014).

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 22 programı kullanılmıştır. Veri seti programa aktarılarak gerekli işlem adımları izlenerek kayıp veri olmadığı görülmüştür.

Değişkenlerin normallik varsayımının incelemesi ise çarpıklık ve basıklık katsayıları yoluyla gerçekleştirilmiştir. Tabachnik ve Fidell (2020), +1,5 ve -1,5 aralığında olan basıklık ve çarpıklık değerlerinin değişkenlerin normallik varsayımını karşıladığını belirtmektedir. Araştırmamız verilerinin analizi sonucunda, basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1,5 ve -1,5 aralığında olduğu saptanmış olup veri setinin normallik varsayımını karşıladığı kabul edilmiştir.

Verilerin analizi için örneklem grubuna ait demografik değişkenler olan yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu değişkenlerinin frekans analizleri yapılarak sıklık ve yüzdelik değerleri verilmiştir. Evcil hayvanı olan bireylerin sahip oldukları evcil hayvan sayılarının, evcil hayvan türlerinin, evcil hayvanları ile yaşama sürelerinin, evcil hayvanları ile gün içinde geçirdikleri sürelerinin sıklık ve yüzdelik değerleri analiz edilmiştir. Araştırmanın temel değişkenlerine ve ilgili demografik değişkenlerin ortalama, minimum ve maksimum, standart sapma değerlerinin betimsel istatistik analizi yapılmıştır.

Evcil hayvana bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerinin cinsiyete göre farklılığını analiz etmek için bağımsız örneklem T-testi kullanılmış olup bu değişkenlerin medeni durum, eğitim durumu, yaş, evcil hayvan türüne göre farklılığını analiz etmek için tek yönlü Anova analizi kullanılmıştır. Katılımcıların evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemek için pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Aynı zamanda evcil hayvan sahibi olanların evcil hayvanlarına bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerinin evcil hayvan sayıları, evcil hayvan ile yaşadıkları süre, evcil hayvanı ile gün içerisinde geçirilen vakit ile ilişkisini belirlemek için pearson korelasyon analizi kullanılırken, evcil hayvan türü değişkeni ile ilişkisini belirlemek için spearman's rho korelasyon analizi kullanılmıştır. Katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerinin farklılığını belirlemek için bağımsız örneklem T-testi kullanılarak analiz yapılmıştır.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Güvenirlik, katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar arasındaki tutarlılıktır (Büyüköztürk ve vd., 2014). İç tutarlılık, ölçeğin güvenilirliğini belirleyen ölçek maddelerinin birbirleriyle uyumluluğunu ve ölçülmek isteneni ne düzeyde ölçtüğünü belirlemektedir (Pallant, 2020, s. 113-117). Cevaplanacak ölçek maddelerinin üç veya daha fazla olması

halinde ise Cronbach tarafından geliştirilen alfa katsayısı kullanılmaktadır. Cronbach alfa katsayısının .70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği açısından ideal kabul edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2014).

Araştırmamızda uygulanan Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin tüm ölçek için Cronbach alfa katsayısı $\alpha = .94$, alt boyutlar olan "Genel Bağlanma" $\alpha = .91$; "İnsan Yerine Koyma" $\alpha = .82$ ve "Hayvan Hakları" $\alpha = .80$ 'dir.

Araştırmamızda uygulanan Aile İklimi Ölçeği'nin tüm ölçek için Cronbach Alpha değeri $\alpha = .90$ olup alt boyutlar olan "Aile İçi İlişkisellik" $\alpha = .95$; "Kuşaklar Arası Otorite" $\alpha = .76$; "Bilişsel Uyum" $\alpha = .82$ 'dir.

Araştırmamızda uygulanan Aile Aidiyeti Ölçeği'nin iç tutarlılık analizi sonucunda ise tüm ölçek için Cronbach alfa katsayısının $\alpha = .91$ olduğu, alt boyutlar olan "Kendilik Aidiyeti" için $\alpha = .91$; "Aile Aidiyeti" için $\alpha = .61$ 'dir. Ölçeğin aile aidiyeti alt boyutu $\alpha = .61$ olarak bulunmuş olup literatür incelendiğinde Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının .6 ve .8 aralığında olmasının güvenilir olduğu kabul edildiği belirtilmektedir (Yıldız ve Uzunsakal 2018). Ölçek genel iç tutarlılık katsayısı ise ölçeğin güvenilir olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları üç ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Güvenirliği test edilmiş olan ölçekler ve ölçeklerin alt boyutlarının analizde ölçülmek isteneni ölçmektedir.

Geçerlik, ölçeğin ölçülmek isteneni ne derece doğru ölçtüğüyle ilgilidir (Büyüköztürk, 2014). Büyüköztürk ölçeğin ismi, açıklamaları, ölçek maddeleri gibi faktörlerin ölçeğin genel olarak geçerliğine ilişkin değerlendirme yapılabileceğini belirtmektedir. Araştırmamızın geçerliğini oluşturabilmek için çalışmada kullanılan ölçeklerin evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerini doğru şekilde ölçebilecek ölçekler seçilmiştir.

3.6. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, belirlenen konu ile ilgili literatür çalışmalarını yürüterek araştırma hipotezlerini oluşturmuş ve bu hipotezlerin ölçülmesi ile ilgili gerekli adımları izlemiştir. Çalışmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu'nu araştırma sorularına uygun olarak hazırlamıştır. Çalışmada kullanılması uygun görülen ölçekleri tespit ederek ölçeklerin kullanımı ile ilgili izinleri alarak Google Forms üzerine dönüştürerek katılımcılara aktarımını sağlamıştır. Örneklem grubunun oluşturulması, veri setinin hazırlanması ve veri analizi sürecini yürüterek sonuçların açıklamaları ve değerlendirmelerini yapmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amaçlarına yönelik örneklem üzerinden alınan verilerin istatistiksel analizlerine ve açıklamalarına yer verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler

Veri seti analizine dahil edilen katılımcı örneklemini, 18-65 yaş kriterini karşılayan 405 kişiden oluşmaktadır. Örneklem grubu evcil hayvan sahibi olan 196 (%48,4), evcil hayvan sahibi olmayan 209 (%51,6) katılımcıdan oluşmaktadır.

Araştırma örneklemini oluşturan 405 kişiye ait sosyodemografik özelliklerine ilişkin sıklık ve yüzdelik değerlerinin dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Sıklık ve Yüzdelik Değerleri

Değişken	Olan		Olmayan		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Cinsiyet						
Kadın	148	75,5	134	64,1	282	69,6
Erkek	48	24,4	75	35,8	123	30,3
Yaş						
18-24	32	16,3	53	25,3	85	21,0
25-34	108	55,1	116	55,5	224	55,3
35-44	38	19,3	26	12,4	64	15,8
45+	18	9,1	14	6,6	32	7,9
Medeni Durum						
Evli	64	32,8	87	41,6	151	37,3
Bekar	130	66,3	121	57,8	251	62
Diğer	2	1,02	1	0,4	3	0,7
Eğitim Durumu						
İlköğretim	3	1,5	4	1,9	7	1,7
Lise	23	11,7	31	14,8	54	13,3
Ön Lisans	9	4,5	13	6,2	22	5,4
Lisans	116	59,1	124	59,3	240	59,3
Doktora	8	4,08	3	1,4	11	2,7
Evcil Hayvan Türü						
Kedi	-	-	115	58,7	115	58,7
Köpek	-	-	18	9,2	18	9,2
Kuş	-	-	24	12,2	24	12,2
Kedi-Köpek	-	-	18	9,2	18	9,2
Kedi-Kuş	-	-	3	1,5	3	1,5
Köpek-Kuş	-	-	6	3,1	6	3,1

Kedi	Köpek	Kuş	-	-	9	4,6	9	4,6
Diğer	-	-	-	-	6	3,1	6	3,1
Evcil Hayvan Sayısı								
1	-	-	-	-	103	53,1	103	53,1
2	-	-	-	-	50	25,8	50	25,8
3 ve üzeri	-	-	-	-	43	21,1	43	21,1
Evcil Hayvan ile Yaşanılan Süre								
1-3 yıl	-	-	-	-	87	44,4	87	44,4
3-5 yıl	-	-	-	-	39	19,9	39	19,9
5 ve üzeri yıl	-	-	-	-	70	35,7	70	35,7
Evcil Hayvan ile Gün İçerisinde Geçirilen Süre								
1-3 saat	-	-	-	-	53	27,0	53	27,0
3-5 saat	-	-	-	-	33	16,9	33	16,9
5 saat ve üzeri	-	-	-	-	110	51,1	110	51,1

4.2. Değişkenlere Ait Betimsel İstatistikler

Araştırmanın uygulandığı örneklem grubu olan evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin algıladıkları aile iklimi, aile aidiyetleri ve evcil hayvanlara bağlanma ve bunlarla ilgili alt boyutların ortalama, medyan, standart sapma, minimum ve maksimum puan değerlerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	n	$\bar{x}$	Medyan	Ss	Min	Max
Aile İçi İlişkisellik	405	84,63	86	13,62	27	105
Kuşaklararası Otorite	405	18,57	18	4,53	7	33
Bilişsel Uyum	405	19,29	20	4,43	6	30
Kendilik Aidiyeti	405	50,17	50	7,46	28	60
Aile Aidiyeti	405	17,77	18	3,21	9	25
İnsan Yerine Koyma	196	14,76	16	4,90	0	21
Hayvan Hakları	196	13,02	14	2,71	0	15
Genel Bağlanma	196	26,84	29	6,39	3	3,33

4.3. Evcil Hayvan Sahibi Olanların Evcil Hayvanlarına Bağlanma Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılığın İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları

Tablo 3

Bağlanma Düzeyleri ve Cinsiyet

	Kadın			Erkek			<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>Cohen's d</i>
	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss.</i>	$\bar{x}$	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>				
Bağlanma Düzeyleri	148	56.86	11.45	48	47.75	14.87	194	4.436	0.01*	0.69

Katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin cinsiyet (erkek, kadın) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t –testi yapılmıştır. Bağımsız örneklem için t–testi sonucuna göre cinsiyetler arasında katılımcıların evcil hayvanlarında bağlanma düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($t_{(194)} = 4.43$, $p < .001$). Tablo 3.'e göre kadınların evcil hayvanlarına bağlanma düzeyleri ortalama puanının ($\bar{x} = 56.86$, $Ss. = 11.45$) erkeklerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyleri ortalama puanından ($\bar{x} = 47.75$, $Ss. = 14.87$) anlamlı olarak daha yüksektir. *Cohen's d* ile ölçülen etki büyüklüğü $d = 0.69$ olup orta düzeyde bir etki bulunmuştur.

Tablo 4

Bağlanma Düzeyleri ve Medeni Durum

	Bekar			Evli			Diğer			<i>p</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss.</i>	<i>n</i>	$\bar{x}$	<i>Ss.</i>	<i>n</i>	$\bar{x}$	<i>Ss.</i>				
Bağlanma Düzeyleri	130	56	11.37	64	52.03	15.49	2	49	11.31	0.110	2	193	2.234

Katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin medeni durumu (evli, bekar, diğer) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre medeni durum (evli, bekar, diğer) açısından katılımcıların evcil hayvanlarında bağlanma düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(2,193)} = 2.234$, $p = .110$).

Tablo 5

Bağlanma Düzeyleri ve Eğitim Durumu

	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss.</i>	<i>P</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
İlköğretim	3	48.66	15.04	0.394	5	190	1.042
Lise	23	55.30	14.25				
Ön Lisans	9	60.33	6.24				
Lisans	116	54.21	12.37				
Yüksek Lisans	37	56.0	14.17				
Doktora	8	47.87	15.69				

Katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin eğitim durumu (ilköğretim, lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, eğitim durumu açısından katılımcıların evcil hayvanlarında bağlanma düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(5,190)} = 1.042, p = .394$).

Tablo 6

Bağlanma Düzeyleri ve Yaşlar

	<i>n</i>	$\bar{x}$	<i>Ss.</i>	<i>P</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
18-24	32	56.81	11.40	0.771	3	192	0.376
25-34	108	54.21	12.70				
35-44	38	54.47	14.82				
45 Yaş ve Üstü	18	53.61	13.42				

Katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin yaş (18-24, 25-34, 35-44, 45 yaş ve üstü) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirleyebilmek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre yaş açısından katılımcıların evcil hayvanlarında bağlanma düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(3,192)} = 0.376, p = .771$).

4.4. Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayanların Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre Farklılığın İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları

Tablo 7

Aile İklimi, Aile Aidiyet Düzeyleri ve Cinsiyet

	Kadın			Erkek			Df	t	p	Cohen's d
	N	$\bar{x}$	Ss.	n	$\bar{x}$	Ss.				
Aile İklim Düzeyleri	282	123.61	15.13	123	119.97	17.83	201.901	1.973	0.50*	0.22
Aile Aidiyet Düzeyleri	282	68.44	10.00	123	66.80	9.96	403	1.521	0.129	0.16

$p^* < .5$

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeylerinin cinsiyet (erkek, kadın) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla *bağımsız örneklem için t-testi* yapılmıştır. *Bağımsız örneklem için t-testi* sonucuna göre, evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeyleri cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(201.901)} = 1.973$, $p = .05$). Tablo 5'e göre evcil hayvan sahibi olan ve olmayan kadınların aile iklim düzeyleri ortalama puanının ($\bar{x} = 123,61$ Ss. =15.13) evcil hayvan sahibi olan ve olmayan erkeklerin aile iklimi ortalama puanından ($\bar{x} = 119.97$, Ss. =17.83) anlamlı olarak daha yüksektir. *Cohen's d* ile ölçülen etki büyüklüğü ($d = .22$) olup, düşük düzeyde bir etki bulunmuştur.

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeylerinin cinsiyet (erkek, kadın) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla *bağımsız örneklem için t-testi* yapılmıştır. *Bağımsız örneklem için t-testi* sonucuna göre cinsiyet açısından evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeyleri anlamlı farklılık göstermemektedir ($t_{(403)} = 1.521$, $p = .129$).

Tablo 8

Aile İklim Düzeyleri ve Yaşlar

	N	$\bar{x}$	Ss.	P	df1	df2	F
18-24	85	122.16	15.20	0.246	3	401	1.389
25-34	224	121.50	16.53				
35-44	64	124.23	16.68				
45 Yaş ve Üstü	32	127.00	13.03				

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeylerinin yaş (18-24, 25-34, 35-44, 45 ve Üstü) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirleyebilmek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre yaş açısından evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(3,401)} = 1.389, p = .246$).

Tablo 9

Aile Aidiyet Düzeyleri ve Yaşlar

	<i>n</i>	$\bar{x}$	Ss.	P	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
18-24	85	66.82	10.45	0.615	3	401	0.600
25-34	224	68.49	9.89				
35-44	64	67.71	10.48				
45 ve Üstü	32	67.59	8.67				

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeylerinin yaş (18-24, 25-34, 35-44, 45 ve üstü) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, yaş açısından evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(3,401)} = 0.615, p = .600$).

Tablo 10

Aile İklım Düzeyleri ve Medeni Durumu

	Bekar			Evli			Diğer			<i>p</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
	<i>N</i>	$\bar{x}$	Ss.	<i>n</i>	$\bar{x}$	Ss.	<i>n</i>	$\bar{x}$	Ss.				
Aile İklim Düzeyleri	251	119.70	16.69	151	127.165	13.11	3	122.666	24.58	0.001*	2	402	10.653

Evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeylerinin medeni durumu (evli, bekar, diğer) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre medeni durum (evli, bekar, diğer) açısından evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($F_{(2,402)} = 10.653, p = .001$). Bu istatistiksel olarak anlamlı farkı belirleyebilmek amacıyla, *Post- Hoc* testlerinden *Tukey testi* yapılmıştır. *Tukey testi* sonucuna göre; evli evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeyleri ortalama puanının ($\bar{x} = 127.165, Ss. = 13.11$), bekar evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeyleri ortalama puanına ($\bar{x} = 119.70, Ss. = 16.69$) göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p < .05$).

Tablo 11

Aile Aidiyet Düzeyleri ve Medeni Durum

	Bekar			Evli			Diğer			p	df1	df2	F
	N	$\bar{x}$	Ss.	N	$\bar{x}$	Ss.	n	$\bar{x}$	Ss.				
Aile Aidiyet Düzeyleri	251	66.68	10.66	151	70.03	8.38	3	68.66	14.01	0.005*	2	402	5.435

Evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeylerinin medeni durumu (evli, bekar, diğer) açısından anlamlı farklılığını belirlemek amacıyla *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, medeni durum (evli, bekar, diğer) açısından evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyeti düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($F_{(2,402)} = 5.435$, $p = .005$). Bu istatistiksel olarak anlamlı farklı belirleyebilmek amacıyla, *Post-Hoc* testlerinden *Tukey testi* yapılmıştır. *Tukey testi* sonucuna göre evli evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeyleri ortalama puanı ($\bar{x} = 70.03$, Ss. = 8.38) bekar evcil hayvanı olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeyleri ortalama puanına ($\bar{x} = 66.68$, Ss. = 10.66) göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p < .05$).

Tablo 12

Aile İklim Düzeyleri ve Eğitim Durumu

	n	$\bar{x}$	Ss.	P	df1	df2	F
İlköğretim	7	128.57	9.72	0.502	5	399	0.869
Lise	54	123.87	13.70				
Ön Lisans	22	127.96	19.61				
Lisans	240	121.90	15.20				
Yüksek Lisans	71	121.16	18.91				
Doktora	11	124.18	20.20				

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeylerinin eğitim durumu (ilköğretim, lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, eğitim durumu açısından evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(5,399)} = 0.869$, $p = .502$).

Tablo 13

Aile Aidiyet Düzeyleri ve Eğitim Durumu

	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>Ss.</i>	<i>P</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
İlköğretim	7	66.71	5.18	0.556	5	399	0.792
Lise	54	67.88	9.46				
Ön Lisans	22	68.27	12.58				
Lisans	240	67.32	9.49				
Yüksek Lisans	71	69.78	11.37				
Doktora	11	70.09	11.15				

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeylerinin eğitim durumu (ilköğretim, lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) açısından anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, eğitim durumu açısından evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($F_{(5,399)} = 0.869$, $p = .502$).

4.5. Evcil Hayvan Sahibi Olanların Evcil Hayvanlarına Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyetinin Evcil Hayvan Sayısı, Evcil Hayvan Türü, Evcil Hayvan ile Yaşadıkları Süre, Gün İçerisinde Geçirilen Süre Değişkenleri İle İlişkisinin İncelenmesine Yönelik İstatistiksel Analiz Bulguları

Tablo 14

Bağlanma Düzeyleri Korelasyon Analizi

	Bağlanma Düzeyi	Evcil Hayvan Sayısı	Evcil Hayvan Türü	Yaşadıkları Süre	Geçirilen Süre
Bağlanma Düzeyi	1	-0.13	-0.05	0.15*	0.35***
Evcil Hayvan Sayısı		1	-0.11	-0.11	0.05
Evcil Hayvan Türü			1	.21*	-0.15*
Yaşadıkları Süre				1	0.22***
Geçirilen Süre					1

$p^* < .5$, $p^{***} < .001$

Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyi, evcil hayvanlarının sayısı, evcil hayvanları ile yaşadıkları süre, evcil hayvanları ile gün içerisinde geçirdikleri zaman arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirleyebilmek için *pearson korelasyon analizi* yapılmıştır. *Korelasyon analizi* sonucuna göre, bağlanma düzeyi değişkeni ve evcil hayvan ile

yaşadıkları süre değişkeni arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($r = 0.15$, $p < .05$). Bağlanma düzeyi değişkeni ve evcil hayvan ile gün içinde geçirilen süre arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($r = 0.35$, $p < 0.001$). Bağlanma düzeyi değişkeni ve evcil hayvan sayısı değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($r = -0.13$, $p > .05$). Evcil hayvan sayısı değişkeni ve evcil hayvan türü değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($r = -0.11$, $p > .05$). Evcil hayvan ile yaşadıkları süre ve evcil hayvan türü değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($r = 0.21$, $p < .05$). Evcil hayvan ile gün içinde geçirilen süre değişkeni ve evcil hayvan türü değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($r = -0.15$, $p < .05$).

Tablo 15

Evcil Hayvan Sahibi Bağlanma Düzeyleri ve Evcil Hayvan Türleri

	n	$\bar{x}$	Ss.	p	df1	df2	F
Kedi	115	56	10.52	0.001	7	188	4.448
Köpek	18	58.33	8.53				
Kuş	24	45.70	16.94				
Kedi-Köpek	18	58.50	11.79				
Kedi-Kuş	3	53.66	18.82				
Köpek-Kuş	6	58.00	10.23				
Kedi-Köpek-Kuş	9	52.33	20.01				
Diğer	3	29.33	19.03				

Evcil hayvana sahip bireylerin evcil hayvan türleri açısından bağlanma düzeylerinde anlamlı fark olup olmadığını belirleyebilmek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, evcil hayvana sahip bireylerin evcil hayvan türleri açısından bireylerin bağlanma düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(7,188)} = 4.448$, $p < .001$). Bu istatistiksel olarak anlamlı farklılığı belirleyebilmek amacıyla, *Post-Hoc* testlerinden *Tukey testi* yapılmıştır. *Tukey testi* sonucuna göre, kedi evcil hayvanı olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanı ($\bar{x} = 56$, Ss. = 10.52), kuş evcil hayvanı olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanına ($\bar{x} = 45.70$, Ss. = 8.53) göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p < .05$). Köpek evcil hayvanı olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanı ($\bar{x} = 58.33$, Ss. = 8.53) kuş evcil hayvanı olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanına ($\bar{x} = 45.70$, Ss. = 16.94) göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p < .05$). Kedi-köpek evcil hayvanı olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanı ($\bar{x} = 58.50$, Ss. = 11.79), kedi evcil hayvanı olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanına ($\bar{x} = 56$, Ss. =

10.52) göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p < .05$). Kedi-köpek evcil hayvanı olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanı ($\bar{x} = 58.50$, Ss. = 11.79) diğer evcil hayvanları olan bireylerin bağlanma düzeyleri ortalama puanına ($\bar{x} = 29.33$, Ss. = 19.03) göre anlamlı olarak daha yüksektir ($p < .05$).

Tablo 16

Aile İklim ve Aile Aidiyeti Korelasyon Analizi

	Evcil Hayvan Sayısı	Evcil Hayvan Türü	Yaşadıkları Süre	Geçirilen Süre
Aile İklimi Düzeyi	0.05	0.18*	0.05	-0.03
Aile Aidiyeti Düzeyi	0.04	0.02	0.04	-0.07
$p^* < .5$, $p^{***} < .001$				

Evcil hayvan sahibi olan bireylerin aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri ile evcil hayvan sayıları, evcil hayvanlarının türü, evcil hayvanları ile yaşadıkları süre ve evcil hayvanları ile gün içerisinde geçirdikleri zaman arasında anlamlı ilişki olup olmadığını belirleyebilmek için *pearson korelasyon analizi* yapılmıştır. *Korelasyon analizi* sonucuna göre, aile iklim düzeyleri değişkeni ile evcil hayvan sayısı ($r = .05$), evcil hayvan ile gün içinde geçirilen süre ($r = .05$) ve evcil hayvan ile yaşadıkları süre ($r = -.03$) değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p > .05$). Aile aidiyet düzeyleri değişkeni ile evcil hayvan sayısı ($r = .04$), evcil hayvan ile gün içinde geçirilen süre ($r = .04$), ve evcil hayvan ile yaşadıkları süre ($r = -.07$) değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p > .05$).

Tablo 17

Aile Aidiyet Düzeyleri ve Evcil Hayvan Türleri

	<i>n</i>	$\bar{x}$	Ss.	<i>p</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
Kedi	115	67.62	10.92				
Köpek	18	68.22	13.22				
Kuş	24	66.41	10.91				
Kedi-Köpek	19	66.38	15.27	0.298	7	188	1.212
Kedi-Kuş	3	64.33	18				
Köpek-Kuş	6	76	10.62				
Kedi-Köpek-Kuş	9	73.55	7.31				
Diğer	3	78	3.60				

Evcil hayvan türleri açısından aile aidiyet düzeylerinde anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, evcil hayvan türleri açısından bireylerin aile aidiyet düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F_{(7.188)} = 1.212$ $p = .298$).

Tablo 18

Aile İklim Düzeyleri ve Evcil Hayvan Türleri

	<i>n</i>	$\bar{x}$	Ss.	p	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>F</i>
Kedi	115	120.12	16.83				
Köpek	18	124.27	16.25				
Kuş	24	124.04	14.18				
Kedi-Köpek	19	117.05	18.50				
Kedi-Kuş	3	124.00	23.25	0.062	7	188	1.966
Köpek-Kuş	6	134.16	8.40				
Kedi-Köpek-Kuş	9	131.66	13.81				
Diğer	3	139.33	7.23				

Evcil hayvan türleri açısından aile iklim düzeylerinde anlamlı fark olup olmadığını belirlemek için *tek yönlü anova analizi* yapılmıştır. *Tek yönlü anova analizi* sonucuna göre, evcil hayvan türleri açısından bireylerin aile iklim düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F_{(7.188)} = 1.9666$ $p = .062$).

4.6. Evcil Hayvan Sahibi Olanların Evcil Hayvanlarına Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları

Tablo 19

Değişkenler Korelasyon Analizi

	Aile İklimi Düzeyleri	Aile Aidiyeti Düzeyleri	Bağlanma Düzeyleri
Aile İklim Düzeyleri	1	0.71***	0.75
Aile Aidiyet Düzeyleri		1	0.67
Bağlanma Düzeyleri			1

$p^{***} < .001$

Evcil hayvanı olan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma, aile aidiyeti ve aile iklimi arasında bir ilişki olup olmadığını belirleyebilmek için *pearson korelasyon analizi* yapılmıştır. *Korelasyon analizi* sonucuna göre, aile iklim düzeyleri ve aile aidiyet düzeyleri değişkenleri arasında pozitif yönde yüksek düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($r = .71$, $p < .001$).

Aile iklim düzeyi ve evcil hayvanına bağlanma düzeyi değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($r = .75$, $p > .05$). Aile aidiyet düzeyi ve evcil hayvanına bağlanma düzeyi değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($r = .67$, $p > .05$).

4.7. Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayanların Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeyleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesine Yönelik Analiz Bulguları

Tablo 20

Aile İklim ve Aile Aidiyeti Evcil Hayvanı Olan ve Olmayan T-Testi

	Evet			Hayır			Df	t	P	Cohen's d
	N	$\bar{x}$	Ss.	n	$\bar{x}$	Ss.				
Aile İklim Düzeyi	196	122.01	16.63	209	122.97	15.53	403	-0.598	0.550	0.05
Aile Aidiyet Düzeyi	196	68.05	11.56	209	67.84	8.31	403	0.210	0.834	0.02

Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile iklimi düzeyine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için *bağımsız örneklem için t –testi* yapılmıştır. *Bağımsız örneklem için t –testi* sonucuna göre, evcil hayvan sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında aile iklim düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($t_{(403)} = -.597$, $p > .05$). Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin aile aidiyet düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla *bağımsız örneklem için t –testi* yapılmıştır. *Bağımsız örneklem için t –testi* sonucuna göre, evcil hayvan sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında aile aidiyet düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($t_{(403)} = .208$, $p > .05$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu bölümde, araştırmada test edilen hipotezlerin ve bunlara ilişkin istatistiksel analiz bulguların, ilgili literatür kapsamındaki yeri ve önemi ele alınarak değerlendirilmiştir.

5.1.1. Evcil Hayvan Sahibi Olan Bireylerin Evcil Hayvanlarına Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Araştırmamıza göre, kadınların evcil hayvanlara bağlanma düzeyi erkeklere göre daha yüksektir. Kadınlarda evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olması, ilgili literatürde yer alan araştırmalarla desteklenmektedir (Winefield vd., 2008; Cromer ve Barlow, 2013; Khalid ve Naqvi, 2016; le-Roux ve Wright, 2020; Özyurt, 2021; Aydın, 2021). Kadınların evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin erkeklere göre yüksek olmasının, annelik ve annelik güdüsüne bağlı olabileceği belirtilmektedir (Morgolies, 1999; Turner, 2009). Morgolies (1999), evcil hayvan sahibi olmanın çocuk sahibi olmayan kadınlar için bir bağlanma figürü olması, evcil hayvanların bakımının kolay olması ve anne-çocuk bağlanma ihtiyacını karşılaması açısından önemli bir faktör olabileceğini belirtmektedir. Araştırmamıza katılan evcil hayvan sahibi kadın sayısının erkeklere göre fazla olması da, kadınların erkeklere göre daha fazla evcil hayvan sahibi olmayı tercih ettiğini düşündürmektedir. Buna karşın, Stallones vd. (2015), evcil hayvanlara bağlanmanın cinsiyete göre farklılaşmadığını belirtmektedir.

Araştırmamızda, evcil hayvanı olanların evcil hayvanlara bağlanma düzeyini medeni durum açısından incelendiğinde, evcil hayvanlara bağlanma düzeyi ve medeni durum (evli, bekar, diğer) arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır. Medeni hali bekar olan kişilerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeyinin daha yüksek olacağı düşünülmüş ancak sonuçlar bu hipotezi desteklememiştir. Evcil hayvana bağlanma düzeyinin medeni durum açısından farklılaşmadığı, yapılan diğer çalışmalar tarafından da desteklenmektedir (Bagley ve Gonsman, 2005; Karameşe, 2014; Birden, 2022). Karameşe (2014), bu duruma bireylerin aile ve aile dışı kurdukları ilişkiler ve bu ilişkilerin niteliğinin, çocuk sahibi olanlar için ise çocukla ilgili değişkenlerin etki edebileceğini belirtmektedir. Stanolles (1990), evli bireylerin evcil hayvanına bağlanma düzeyinin daha düşük olduğunu vurgulamaktadır. Albert ve Bulcroft (1988) ise; evli ve çocuğu olmayan, boşanmış, hiç evlenmemiş kişilerin evcil

hayvanına bağlanmalarının daha yüksek olduğunu, bunun temelini ise evcil hayvanların aile üyesi olarak algılanıp duygusal destek sağlamalarının oluşturduğunu ifade etmektedir.

Evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin katılımcıların eğitim durumları arasındaki farklılık incelendiğinde ise araştırmamıza katılan katılımcılar açısından evcil hayvanlara bağlanma ve eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu durumun, araştırma örneklemini oluşturan evcil hayvan sahibi katılımcıların çoğunluğu olan %63,9'nun lisans ve üstü eğitime sahip olmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Şahin (2016), doktora düzeyinde eğitimi olan evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin düşük olduğunu ifade etmektedir. Ambarlıoğlu (2007) ise, eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin evcil hayvan edinmesi sebebinin hayvan sevgisi ile ilgili olduğunu belirtmektedir.

Evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin, yaş değişkeni açısından herhangi bir anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Katılımcıların evcil hayvanlara bağlanma düzeyi yaş grupları baz alındığında yüksek bağlanma puanlarına sahip oldukları görülmüştür. Araştırma örnekleminin yoğunlukla genç ve orta yetişkinlik döneminde yer alan katılımcılardan oluşması da etken faktörlerden olabilir. Marks vd. (1994), araştırmalarında evcil hayvanlara bağlanma ile yaş arasında farklılık saptayamazken Özyurt (2021), 18 yaş üstündeki yaşça küçük olan kişilerin evcil hayvanlarına bağlanma düzeylerinin yaşça büyük olanlara göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Araştırmamıza katılan evcil hayvan sahibi olan bireylerin %58,7 ile en çok kedi, %12,2 kuş ve %9,2 olarak köpek türünde evcil hayvanları olduğu görülmektedir. Evcil hayvanlara bağlanma, evcil hayvanla kurulan etkileşim boyutuna göre değişkenlik gösterebilmektedir. İlgili literatür incelendiğinde, köpek sahibi olanların bağlanma düzeylerinin diğer evcil hayvan türlerine göre daha yüksek bağlanma düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Albert ve Bulcroft, 1988; Kwong, 2008; Kurdek, 2008; Cromer ve Barlow, 2013; Karameşe, 2014; Wu vd., 2018; le-Roux ve Wright, 2020). Araştırmamızda ise literatürle uyumlu olarak; köpek sahibi olanların bağlanma düzeylerinin kedi sahibi olanlara göre daha yüksek olduğu saptanırken, hem kedi hem de köpek sahibi olanların bağlanma düzeyi sadece kedi ve köpek sahibi olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Smolkovic vd. (2012), kedi ve köpek besleyen kadınların erkeklere göre evcil hayvanlara bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Kwong (2008), köpeklere bağlanma düzeyinin yüksek olmasının insanların köpeklere bakım sağlamasından, duygusal açıdan tatmin olmasından ve arkadaşlık algısının güçlü olmasından kaynaklandığını ifade etmektedir. Bağlanmanın sadece insanlar arasında kurulmadığını, bağlanmanın insanlar ve

insanların etkileşim kurduğu canlılar ile de kurulabileceğini göstermektedir. Howe (1995) ise, bağlanma düzeyinin kedi ve köpek türüne göre farklılık göstermediğini belirtmektedir.

Bireylerin evcil hayvanları ile yaşadıkları süre ve onlarla gün içerisinde geçirdikleri vakit, kurdukları etkileşim sürecini etkileyen önemli faktörlerdendir. Bireyler duygusal paylaşımda bulunduğu, fiziksel destek sağladığı ve etkileşimini güçlendirdiği bağlarla diğerlerine bağlanmaktadır. Evcil hayvanlar ile yaşanan sürenin ve gün içerisinde geçirilen zamanın artması, insanların evcil hayvanlarına bağlanma düzeyini arttırmaktadır (Bagley ve Gosman, 2005; Karamişe, 2014). Wu vd. (2018), Çinli yetişkinlerin evcil hayvanları ile geçirdikleri zaman arttığında onlara bağlanmalarının arttığını, bu durumun ise kişilerin stres seviyelerini azalttığını belirtmektedir. Araştırmamıza göre, bağlanma düzeyi ve evcil hayvanları ile yaşadıkları süre ve gün içerisinde geçirilen vakit arasında pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Araştırmamız, literatürdeki birçok çalışma ile uyumlu olup evcil hayvanlarla geçirilen zamanın bağlanma düzeyini arttırdığını ortaya koymaktadır (Cohen, 2002; Smolkovic vd., 2012; Karamişe, 2014; Woodward ve Bauer, 2017; Wu vd., 2018). Buna karşın Akkaya (2016) ise, evcil hayvanlarla geçirilen zamanın evcil hayvan bağlılığını etkilemediğini belirtmektedir.

5.1.2. Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Bireylerin Aile İklimi ve Aidiyeti Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Özdemir ve ark. (2020) ve Yeter'in (2019) çalışmalarına göre aile aidiyetinin cinsiyete açısından farklılık göstermediği saptanırken; Güneş (2018), Tunç (2019), Özoğul (2020) ve Erözkan (2020) çalışmalarına göre kadınların aile aidiyetinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmamızda ise, aile aidiyetinin cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Erözkan (2020), kadınların aile aidiyetinin yüksek olmasının ailelerin kız çocuklarına daha koruyucu, bağlılık gösterici tutumlar sergilemesinin etki edebileceğini belirtmektedir.

Turgut (2019), çalışmasında algılanan aile ikliminin kadınlarda daha yüksek olduğunu; Kabasakal ve Aktaş (2021) çalışmasında ise algılanan aile ikliminin cinsiyete göre farklılık göstermediğini belirtmektedir. Araştırmamızda algılanan aile ikliminin kadınlarda daha yüksek olduğu bulunmuş olup, kadınların aile içi uyum süreçlerinde aktif rol aldığı varsayıldığında kadınların aileye yönelik daha olumlu değerlendirme yapabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamıza göre, aile aidiyeti ve aile iklimi düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmekle birlikte, Özoğul (2020) tarafından yapılan çalışmada da aile aidiyetinin yaşa göre farklılık göstermemektedir.

Araştırmamıza göre, algılanan aile aidiyeti ve aile iklimi düzeyi katılımcıların eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Akpınar (2021), aile iklimi düzeylerinin lisans ve yüksek lisans eğitim düzeyindeki kişilerde daha yüksek bir ortalama olduğunu belirtmektedir. Kiye (2023), eğitim düzeyinin artmasının kişilerin aile ortamında daha kısıtlı zaman geçirebileceğini, bu durumun ise kişilerin aileye yönelik olumlu algının azalabileceğini de belirtmektedir. Aile içerisinde oluşturulan yapı ve algılanan aile atmosferi, kişilerin eğitim seviyesine göre farklılık göstermese de ailedeki diğer kişilerin eğitim düzeylerinden etkilenebileceği düşünülmektedir. Buna karşın Gök (2019), aile aidiyetinin anne veya baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermediğini saptamış olsa da Kaplan (2019), aile iklimi düzeyinin anne ve babanın eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiğini belirtmektedir.

Ortak amaçlar etrafında birleşen bir yapı olan aile sistemi, kişilerin yaşamlarını paylaştıkları kişi ya da kişilerin etkileşimi aile atmosferini ve aile bağlılığını oluşturmaktadır (Gönül vd., 2018). Algılanan aile ikliminin ve aile aidiyetinin kişilerin medeni durumuna göre farklılık gösterebileceği düşünülmüştür. Nitekim araştırmamızda, evli olan kişilerin aile aidiyeti ve aile iklimi düzeyinin bekar olan kişilere göre daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu durumun ise evli olanların aile sistemi içerisinde bağlılık ve birlikteliği daha çok özümsemeleri ile bağıntılı olabileceği varsayılmaktadır.

Aile sisteminin bir üyesi olarak ele aldığımız evcil hayvanlar, aile üyelerinin evcil hayvanlarının iyilik haline yönelik ortak bir amaç içerisinde etkileşim halinde bulunarak, aile içi ortamı daha olumlu hale getirebilmektedir. Mcconnel vd. (2019), çalışmalarında bir aile üyesi olarak kabul ettikleri evcil hayvanın aile üyeleri arasındaki sosyal iletişimi arttırdığını belirtmektedir. Evcil hayvan sahibi olmanın aile içi bağlılığı arttırabileceği varsayılmaktadır. Bu durumun ise birlikte yaşanan evcil hayvanın türü, evcil hayvan ile yaşanan süre ve gün içerisinde geçirilen zaman gibi evcil hayvana bağlı değişkenlere göre kişilerin algıladıkları aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerinin farklılık oluşturacağı hipotezi ortaya konmuştur.

Evcil hayvanlar ve aile ile ilgili yapılan çalışmalar artmış olsada evcil hayvan sahibi kişilerin algıladıkları aile aidiyetleri üzerine çalışma yapılmamıştır. Evcil hayvanların aile içindeki yeri değerlendirilmiş olup aile sistemi içerisinde diğer aile üyelerini etkileme durumu ele alınmaktadır (Walsh, 2009; Yeşilkayalı ve Ofluoğlu, 2018; Akalın, 2022). Araştırmamızda, evcil hayvan sahibi olan kişilerin algıladıkları aile aidiyeti düzeyinin evcil

hayvan türüne göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Kwong (2008), insanların köpeklerle günlük aktivitede bulunulup zaman geçirmesinin insanların diğerleriyle olan ilişkilerini de etkileyebileceğini belirtmektedir. Buna karşın Nugent ve Daugherty (2022), araştırmalarında katılımcıların aile bağlılığının kedi veya köpek sahibi olanlar arasında anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmektedir.

Araştırmamıza göre, aile iklimi düzeyi evcil hayvan türüne göre farklılık göstermemektedir. Koyasu vd. (2023), araştırmalarında kedi ve köpeği olan kişilerin aileleriyle kurdukları ilişkide güven duygusunun yüksek olduğunu ve iyi olma haline sahip olduğunu belirtmektedir. Bu durum kedi ve köpeklerin daha sosyal olmaları, kendi duygularını davranışları ile yansıtarak etkileşimi arttırması ile ilişkilendirilebilmektedir (Sarıl Kubilay, 2019). Evcil hayvan türüne göre kurulan etkileşim biçimleri ve ev ortamındaki uyaran zenginliği aile atmosferine yönelik olumlu algı oluşturabileceği öngörülmektedir. Aile iklimi konusu literatürde yakın zamanda araştırılmaya başlanmış olup literatürde aile iklimi ve evcil hayvan ilişkisine değinen çalışmaya rastlanılmamıştır.

Hallaç ve Öz (2014), aile üyelerinin diğerlerini etkilemesini iç bağımlılık olarak tanımlarken, üyeler arasındaki etkileşimin artmasıyla aileden olumlu etkiler alınabileceğini ve bunun da aile ortamını iyileştireceğini belirtmektedir. Aile üyesi olarak kabul ettiğimiz hayvan hayvanlar ile birlikte gün içerisinde geçirilen zamanın ve aile üyelerinin yaşamına dahil olma sürelerinin aile yaşantısını etkileyeceği düşünülmektedir. Nitekim, evcil hayvan ile yaşanan sürenin artması etkileşimin ve paylaşımın artmasını beraberinde getirmektedir. Araştırmamızda ise algılanan aile iklimi ve aile aidiyeti ile evcil hayvanla gün içerisinde geçirilen vakit, birlikte yaşanan süre ve evcil hayvan sayısı ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmamızda, evcil hayvan sahibi olma ve olmama durumu ele alındığı için kişilerin şu an bulundukları aileyi gözeterek katılım sağlamaları araştırmanın problemine yönelik olacağından içinde bulundukları aileyi gözeterek aile ilgili ölçekleri cevaplandırmaları istenmiştir. Kişilerin kök aileleri ile içinde bulundukları ailelerin farklı olma ihtimali, algılanan aile iklimi ve aile aidiyetinin evcil hayvan sahibi olma durumuna göre farklılık göstermemesine neden olan bir değişken olarak ele alınabilir. Aileye yönelik düşünce ve algılarımız büyüdüğümüz aileye göre şekillenmekte ve bu durum aileye yönelik aidiyet ve bağlılık gibi konuları farklı algılamamıza sebep olabileceği düşünülmektedir.

5.1.3. Evcil Hayvan Sahibi Olan Bireylerin Evcil Hayvanlara Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyeti İlişkisi ile Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayanların Aile İklimi ve Aile Aidiyeti İlişkisinin İncelenmesi

Evcil hayvanları aile sistemi içerisinde ele aldığımızda aile sistemine, yaşantısına ve üyeler arasındaki ilişkilere farklı şekillerde etki etmesi beklenmektedir (Albert ve Bulcroft, 1988). Bu araştırmanın temel sorusu, evcil hayvan sahibi olma ve evcil hayvanlara bağlanma düzeyleri ile evcil hayvanı olan ve olmayan kişilerin aile yapılarından algıladıkları aile iklimi ve aidiyeti arasında ilişki olup olmadığıdır. Evcil hayvanı olan kişilerin algıladıkları aile atmosferi ve ailelerine olan aidiyetlerinin evcil hayvanı olmayanlara göre farklı etkileri olabileceği öngörülmektedir. Dr. Thomas Catanzaro Amerikalı evcil hayvan sahibi aileleri ile yürüttüğü çalışmada, evcil hayvanların aile içine dahil olmasıyla ailelerin %70'inin aile içi mutluluk ve olumlu iletişimin arttığı, %52'sinin ise aile üyelerinin birbirleriyle daha çok zaman geçirdiğini ifade etmektedir (Akt. Cain, 2016, s.6). Evcil hayvan sahibi olmanın insanların stres seviyelerini azaltıcı etkisinin olduğu (Wu vd., 2018; Güngörmüş, 2021; Tekinsoy, 2022), depresyon ve anksiyete seviyelerinin evcil hayvanı olmayanlara göre daha düşük seviyede olduğu (Friedmann ve Thomas, 1985; Akkaya, 2016; Şan, 2020; Kopacak, 2022), psikolojik iyi oluş halini olumlu olarak etkilediği (Serpell, 2000; Palaz, 2021) yapılan çalışmalarla desteklenmektedir. Bir aile üyesi olarak kabul edilen evcil hayvanların, aile sisteminde aile üyelerinin psikolojik açıdan iyilik haline katkı sağlayarak bireylerin aile atmosferininin daha olumlu algılamasını ve aile aidiyetlerinin daha yüksek olmasına katkı sağladığı öngörülmektedir.

Evcil hayvan sahibi olmanın aile sistemi içindeki etkilerinin incelenmesi son yıllarda araştırma konusu olmaya devam etsede yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Ülkemizde son yıllarda çalışma konusu olarak yerini almıştır. Akalın (2022), evcil hayvanların aile sistemi içerisinde değerlendirilmesi ile ilgili yürüttüğü nitel çalışmada evcil hayvanla yaşama deneyimlerini; Yeşilkayalı ve Ofluoğlu (2018), evcil hayvanları aile alt sistemi olarak ele almaktadır. Literatürdeki evcil hayvanı olan ve olmayanların karşılaştırılması ve evcil hayvanların aile sistemine etkisinin incelenmesi ile ilgili çalışma azlığı dikkat çekmiştir. Bu nedenle, araştırmamız evcil hayvan sahibi olmanın aile yapılanması üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Araştırmamızda, evcil hayvan sahibi olmanın kişilerin algıladıkları aile iklimi ve aile aidiyeti puanlarının evcil hayvan sahibi olmayan kişilere göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Tüm katılımcıların aile iklimi ($\bar{X}$ = 122,50) ve aile aidiyeti ($\bar{X}$ = 67,94) ölçeğinden

aldıkları puan ortalamaları ise birbirine oldukça yakın ve alınabilecek puan ortalamalarının üzerindedir. Bu durum, katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Evcil hayvan sahibi olma değişkeni açısından farklılık göstermeyen sonuçlar ise katılımcıların aileye ilişkin değerlendirmeleri; aile üyelerinin yaşam deneyimleri, iletişim ve ilişki biçimleri, aile denildiğinde doğup büyüdüğü aileyi adlandırmaları ya da aile kavramına olan bakış açılarının ve tam veya parçalanmış bir aileye sahip olma gibi farklı değişkenlerin etkisinden söz edilebilir. Aynı zamanda katılımcıların ebeveynlik algılarının da aile değerlendirmelerine etki edeceği düşünülmektedir. Kurdek ve Fine (1993), algılanan ebeveynlik stillerinin genç yetişkinlerde algıladıkları aile iklimini etkileyebildiğini belirtmektedir. Ebeveynleri ile çatışma halinde olan kişilerin aile atmosferini de çatışmalı olarak algılayabilmeleri mümkündür. Aslantürk vd. (2020), ebeveynleri ile yaşayan öğrencilerin tek ebeveynli öğrencilere göre daha yüksek aile aidiyetine sahip olduklarını ve bununla birlikte geniş aileye ve sağlıklı aile ilişkilerine sahip olanların daha yüksek aile aidiyeti düzeyine sahip olduklarını belirtmektedir. Akalın (2022), evcil hayvan sahibi olmanın evli çiftlerin ilişkisi üzerinde bir değişim yaratmadığı ancak evcil hayvanın evde bulunmasının daha olumlu bir ev ortamı yarattığından söz etmektedir. Evcil hayvan sahibi olma durumunun ise, ebeveyn ve aile sistemine etki etmesi beklense de kişilerin aile değerlendirmelerinde evcil hayvanların doğrudan etkisi görülmemiştir. Bu noktada evcil hayvan sahibi kişilerin bulundukları ailenin yapısal değişkenleri üzerinden incelemeler yapılması önemli olacaktır.

Araştırmamızda, evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin yüksek olacağı ve bu durum evcil hayvan sahibi kişilerin aile iklimi ve aile aidiyeti ile ilişkili olacağı hipotezi ortaya konmuştur. Evcil hayvan sahibi olanların evcil hayvanlarına bağlanma düzeyi ($\bar{X}$ = 39,86) ölçek ortalamasının üzerindedir. Evcil hayvan sahibi olma bağımsız değişkenine göre evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyeti arasında ilişki incelendiğinde ise bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kişiler olumlu duygulanım hissettikleri yere karşı bağlılık geliştirmektedir. Araştırmamıza göre, evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylere ilişkin korelasyon analizinde ise aile iklimi ve aile aidiyeti arasında yüksek düzeyli pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır (r : .71). Dolayısıyla, aileye aidiyet duygusunun olumlu aile atmosferi ile ilişkili olduğu temellendirilmiştir.

Daha önce de değinildiği üzere, literatürde aile değerlendirmelerinde evcil hayvan sahibi olma durumu ile ilgili yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Akalın (2022), aile sisteminin sağlıklı işlevsellikte olmasının aile üyelerinin psikolojik sağlığının iyi olmasına etkisinden söz etmektedir. Evcil hayvan sahibi olmanın depresyon, anksiyete ve stres seviyelerini azaltıcı etkisinin olduğu (Akkaya, 2016; Şan, 2020; Aktürk, 2020; Tekinsoy, 2022; Kopacak, 2022)

ve evcil hayvan sahibi olanların yaşam doyumlarının psikolojik iyi oluş halinin evcil hayvan sahibi olmayanlara göre olumlu etkisinin olduğu (Aktürk, 2020; Palaz, 2021; Güngörmüş, 2021) ülkemizde yapılan çalışmalarla desteklenmektedir. Güngörmüş (2021), evcil hayvanlara bağlanmanın kişilerin saplantılı ve korkulu bağlanma stili ile ilişkili olduğunu, bağlanma düzeyi arttıkça insanlarla kurdukları bağlanma stillerinde daha korkulu ve saplantılı olabileceğini belirtmektedir. Ory ve Goldberg (1983), yaşlı kadınların evcil hayvanlarına bağlılığı ile mutluluk arasında bir ilişki olmadığını ancak evcil hayvanlara bağlanma düzeyi yüksek olan kadınların mutluluk düzeyinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Evcil hayvan sahibi olan katılımcıların bağlanma düzeyinin iyi oluş hali ile ilişkili olacağı varsayılmış, bu nedenle evcil hayvan sahibi katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanmaları ile algıladıkları aile ikliminin ve aile aidiyetinin ilişkili olacağı düşünülmüştür. Nitekim araştırmamız, bu değişkenlerin ilişkili olmadığını göstermektedir.

İnsanların evcil hayvanları ile kurduğu bağlanma, insanların yönettiği sürecin çıktısıdır. İnsanlar evcil hayvanlarından karşılık beklemeden bakımlarını sağlar ve bu süreç içerisinde duygusal yakınlık kurar. Buna karşın aile bağlamında gerçekleşen bağlanma, karşılığı beklenen ve ortak yaşam deneyimleri ile birlikte yürütülen bir süreci kapsamaktadır. Aileye karşı hissedilen aidiyet ve evcil hayvana karşı hissedilen bağlanmanın bu açılardan farklılık göstermesi, aile aidiyeti ve evcil hayvanlara bağlanma arasında anlamlı ilişkinin olmamasını açıklayabileceği düşünülmektedir. Temesi vd. (2019), evcil hayvan sahibi kadınların evcil hayvanlarına karşı olumlu tutum sergilemesi ile anneliği daha olumsuz ve zor olarak algılayabildiklerini belirtmektedir. Bu görüş, evcil hayvanları ile ilişkinin ebeveyn çocuk ilişkisine bir noktada olumsuz etki edebileceğini de gösterebilmektedir. Aile ile kurulan ilişkilerin çocukluktan geliştiği, ergenlik sürecinde anlam kazandığı (Matheis ve Adam, 2009) ve bu ilişkilerin evcil hayvana bağlanmadan bağımsız olarak bireylerde etkisinin devam ettiği de bulguların ilişkili olmamasının nedeni olarak ele alınabilir. Araştırmamıza 18 yaş üstü katılımcılar dahil olmuştur, bu nedenle kişilerin aile ve ebeveyn ilişkilerine yönelik algılarının biçimlendiği ve kimlik kazandığı düşünülmektedir. Evcil hayvanların ise bu durumdaki etkisinin daha geri planda olduğu varsayılmaktadır. Dolayısıyla evcil hayvanlara bağlanma ile algılanan aile iklimi ve aidiyeti arasında ilişki olmadığı söylenebilir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızda, evcil hayvanı olan katılımcıların evcil hayvanlara bağlanma, aile iklimi ve aile aidiyet düzeyi arasındaki ilişki ile evcil hayvan sahibi olan ve olmayanların aile iklimi ve aidiyeti arasındaki farklılık incelenmiştir. Katılımcıların evcil hayvanlara bağlanma,

aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri demografik değişkenler üzerinden; evcil hayvan sahibi olan kişilere ise evcil hayvanlarına yönelik ayrı demografik sorular sunularak bulgular incelenmiştir.

Evcil hayvanı olan ve olmayan 405 katılımcı araştırma örneklemine dahil olmuştur.

Sonuçlar

Araştırmamızın sonuçlarına göre;

- Evcil hayvanı olan kadınların evcil hayvanlara bağlanma düzeyi erkeklere göre daha yüksektir.
- Evcil hayvanı olan katılımcıların evcil hayvanına bağlanma düzeyleri medeni duruma, eğitim durumuna ve yaş değişkenine göre anlamlı olarak farklılık göstermemektedir.
- Evcil hayvanı olan katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanmaları evcil hayvan türüne göre farklılık göstermektedir. Buna göre; kedi, köpek ve kedi-kuş, köpek-kuş sahibi olanların evcil hayvanlarına bağlanma puan ortalamaları diğer türlere göre daha yüksektir.
- Evcil hayvanı olan katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanmaları ile evcil hayvanları ile yaşadıkları süre, evcil hayvanları ile gün içerisinde geçirdikleri süre arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Sonuçlar, evcil hayvanlarla yaşanılan süre ve gün içerisinde geçirilen vakit arttıkça bağlanma düzeyinin de yükseleceği yönündeki hipotezimizi desteklemektedir.
- Evcil hayvanı olan katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanmaları ile evcil hayvan sayıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- Evcil hayvanı olan ve olmayan kadın katılımcıların aile iklimi düzeyleri erkeklere göre daha yüksektir.
- Evcil hayvanı olan ve olmayan katılımcıların aile aidiyeti düzeyleri cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermemektedir.
- Evcil hayvanı olan ve olmayan katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri yaş ve eğitim durumu açısından farklılık göstermemektedir.
- Evcil hayvanı olan ve olmayan evli katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyleri bekar olan katılımcılara göre daha yüksektir.
- Evcil hayvanı olan katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti düzeylerinin evcil hayvan türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

- Evcil hayvanı olan katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti ile evcil hayvan sayısı, evcil hayvan ile gün içerisinde geçirilen süre, evcil hayvan ile yaşadıkları süre arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- Evcil hayvanı ve olmayan katılımcıların aile aidiyeti ve aile iklimi düzeyi arasında anlamlı farklılık yoktur. Bu sonuç, evcil hayvanı olan bireylerin olmayanlara göre algıladıkları aile iklimi ve aile aidiyeti düzeyinin yüksek olduğu yönündeki hipotezimizi desteklememektedir.
- Evcil hayvanı olan katılımcıların evcil hayvanlarına bağlanma, aile aidiyeti ve aile iklimi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.
- Evcil hayvanı olan ve olmayan katılımcıların aile iklimi ve aile aidiyeti arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

Öneriler

- Evcil hayvan sahibi olmanın aile değerlendirmelerine, aile işlevlerine etkileri ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı olması, bu araştırmanın gelecekteki çalışmalara öncülük etmesini sağlayacaktır.

- Araştırmamızın temel hipotezi anlamlı sonuçlar ortaya koymamıştır. Buna karşın, araştırmamızla ilişkili yapılacak araştırmaların genişletilmesine ve evcil hayvan-insan-aile etkileşiminin gelecek çalışmalarda daha yaygın bir şekilde araştırılmasına katkı sağlayacaktır.

- Aile İklimi Ölçeği ve Aile Aidiyeti Ölçeği katılımcılara ölçek geliştiricilerin yönlendirdiği şekilde uygulanmış olup, katılımcıların içinde bulundukları aileyi göz önünde bulundurarak ölçekleri tamamlamaları istenmiştir. Ancak, algılanan aile aidiyeti ve ikliminin kök aileler üzerinden değerlendirme yapılma ihtimalinin yüksek olduğu düşünülmüştür. Bu durumun ise, evcil hayvan sahibi olma değişkeninin incelenmesinde araştırmayı sınırlandırdığı varsayılmıştır. Bu doğrultuda, evcil hayvan sahibi aileler ile ilgili ölçek geliştirme çalışmaları yapılabilir.

- Aile iklimi ve aile aidiyeti gibi aile değerlendirmelerinin alt basamaklarında yer edinen kavramlarla çalışma yapılması, araştırmamızın sınırlılıklarındandır. Gelecek çalışmaların evcil hayvanların aile sistemine etkileri daha geniş perspektiften alınarak yapılabilir.

- Aile ikliminin ve aile aidiyetinin pozitif yöndeki güçlü ilişkisi sonucundan yola çıkarak, olumlu aile algısının aileye duyulan bağlılığı arttıracığı sonucu aileler ile yapılacak çalışmalara yol gösterebilir. Aileler ile çalışan uzmanlar, aile üyeleri ile olumlu etkileşimi

arttıracak grup çalışmaları ile aile üyelerinin birbirlerine ve aile sistemlerine olan aidiyet duygusunu güçlendirmeye yönelik uygulamalı çalışmalar yapabilirler. Okullarda, ebeveyn-çocuk grup çalışmaları yapılabilir.

- Araştırma örnekleminin 18-65 yaş gibi geniş bir yaş aralığına sahip olması, algılanan aile iklimi ve aidiyeti ile ilgili yanlı sonuçlar verebilir. Araştırma örneklemini gelişimsel dönemlerle sınırlandırılarak, evcil hayvanı olan çocukluk dönemi veya ergenlik dönemindeki kişiler, aynı gelişim dönemindeki evcil hayvanı olmayan kişiler ile karşılaştırılabilir. Ayrıca, yaşlı bireylerin bulunduğu ailelerle de çalışmalar yapılabilir.

- Aile aidiyetinin ve aile ikliminin evli bireylerde daha yüksek çıkması, evli bireylerin aile sisteminin ve evcil hayvan etkisinin farklı yönlerden araştırılmasına ışık tutabilir.

- Evcil hayvanların aile sistemine etkilerini incelemek amacıyla, evcil hayvanların aileye dahil edildiği ve aile süreçlerine etkilerinin izlenebileceği boylamsal çalışmalar yapılabilir.

- Evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin kadınlarda yüksek olması sonucundan yola çıkarak, evcil hayvanı olan kadınların ele alındığı ve aile değerlendirmelerinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.

- Evcil hayvanlara bağlanma düzeyinin genel anlamda yüksek olması sonucundan yola çıkarak, evcil hayvan sahibi olmanın kişilerdeki bireysel etkilerinin incelendiği çalışmalar yapılarak literatüre katkı sağlanabilir.

- Evcil hayvanı olan bireylerin aile değerlendirmeleri, farklı aile yapılarında (aileden ayrı, tek ebeveynli, ergen çocuğu olan aileler, parçalanmış, geniş aileler gibi) incelenerek etkileri araştırılabilir.

- Aileler ile çalışan ruh sağlığı uzmanları evcil hayvan desteğine tedavi sürecinde yer verebilir ve evcil hayvanların aile sistemindeki etkilerini çalışabilirler. Bununla birlikte veterinerler ve aile terapistleri birlikte çalışmalar yapabilirler.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S., ve Bell, S.M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49-6.
- Ainsworth, M. D. S. (1979), Infant-mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 937.
- Ainsworth, M. S., ve Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American psychologist*, 46(4),333. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.4.333>
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., ve Wall, S. N. (2015). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. *Psychology press*.
- Akalın, S. (2022). Evcil hayvanla yaşam deneyimleri: Aile sistemlerine nitel bir yaklaşım (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 786231).
- Akbaş, U. ve Koğar, U. (2020). Uç Değerler. *Nicel araştırmalarda kayıp veriler ve uç değerler* (1. Baskı, s.59) içinde. Pegem Akademi. 22 Kasım 2023 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=76313> adresinden erişildi.
- Akkaya, K. (2016). *Bireylerin evcil hayvan besleme durumları ile ilgili faktörlerin araştırılması*, (Tıpta Uzmanlık). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 458240).
- Akpınar, Ş.N. (2021). *Genç yetişkinlerde aile iklimi ile duygu durumları arasında sahte benlik algısının aracı rolü* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 724520).
- Aktürk, Y. (2020). *Evcil hayvan besleyen bireylerde yaşam doyumu ve stresin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 712290).
- Albert, A., ve Bulcroft, K. (1988). Pets, families, and the life course. *Journal of Marriage and Family*, 50(2), 543-552.
- Allen, K., Blascovich, J., ve Mendes, W.B. (2002). Cardiovascular reactivity and the presence of pets, friends, and spouses: The truth about cats and dogs. *Psychosomatic Medicine*, 64, 727–739. doi:10.1097/01.PSY.0000024236.11538.41
- Ambaroğlu, A. (2007). *Türk toplumunda evcil hayvan beslenme alışkanlıkları ve din (İstanbul örneği)* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:209208).

- American Pet Product Association (t.y.). *Industry trends and stats*.
<https://www.americanpetproducts.org/research-insights/industry-trends-and-stats>
- Andreassen, G., Stenvold, L. C., ve Rudmin, F. W. (2013). “My dog is my best friend”: Health benefits of emotional attachment to a pet dog. *Psychology & Society*, 5(2), 6-23.
- Archer, J. (1997). Why do people love their pets? *Evolution and Human Behavior*, 18, 237-259.
- Ardahan, M. (2006). Sosyal destek ve hemşirelik. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9 (2), ss. 68-75.
- Aslantürk, H., Kesen, N.F. ve Daşbaşı, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin aileye ilişkin değişkenler açısından incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1579-1598.
- Aydın, H. (2021). *COVID-19 pandemi döneminde evcil hayvanı olan bireylerde hayvanlara bağlanma ve yalnızlık duygusunun incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yök Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 689127).
- Bagley, D. K., ve Gonsman, V. L. (2005), Pet attachment and personality type. *Anthrozoos*, 18(1), 28-42.
- Balkaya, M. (2021). *Algılanan aile ikliminin ve benlik oluşumunun bireylerin romantik ilişkilerinde bağlanma stillerine etkisinin araştırılması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 700803).
- Bartholomew, K., ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bartholomew, K., ve Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing adult attachment do they converge? J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Ed.), *Attachment Theory and Close Relationships* (s. 25-45). New York: Guilford.
- Baumeister, R. F., ve Leary, M. R. (1995), The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation, *Psychological Bulletin*, 117(3), 497.
- Baumrind, D. (1971). Harmonious parents and their preschool children. *Developmental Psychology*, 4 (1), 99-102.
- Beavers, W. R. (1981). A systems model of family for family therapists. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7(3), 299-307.

- Beetz, A., Julius, A., Turner, D., ve Kotrschal, K. (2012). Effects of social support by a dog on stress modulation in male children with insecure attachment. *Frontiers Psychology*, 3, 352. doi:[10.3389/fpsyg.2012.00352](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2012.00352)
- Behler, A. M. C., Green, J. D., ve Joy-Gaba, J. (2020). “We lost a member of the family”: Predictors of the grief experience surrounding the loss of a pet. *Human-Animal Interaction Bulletin*, 2020 (2). Doi: [10.1079/hai.2020.0017](https://doi.org/10.1079/hai.2020.0017)
- Birden, E.S. (2022). *Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin bağlanma stillerinin incelenmesi ve evcil hayvan sahibi olan bireyler ile evcil hayvan sahibi olmayan bireylerin bağlanma stillerinin karşılaştırılması*.(Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 752913).
- Biter, E. (2021). *Beliren yetişkenlik dönemindeki bireylerin aile aidiyet düzeyinin bağlanma stilleri ve benlik saygısı bağlamında incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 676874).
- Björnberg, Å., ve Nicholson, N. (2007). The family climate scales-development of a new measure for use in family research. *Family Business Review*, 20(3), 229-246. doi:10.1111/j.1741-6248.2007.00098.x
- Black, K. (2012). The relationship between companion animals and loneliness among rural adolescents. *Journal of Pediatric Nursing*, 27(2),103-112. doi:10.1016/j.pedn.2010.11.009
- Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50(1-2), 3-35.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775.
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child’s tie to his mother. *International Journal of Psychoanalysis*, 39, 350-373.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. I. Attachment* (2th ed.). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). Attachment, communication and the therapeutic process. In A secure base: *Clinical applications of attachment theory*, 137-158.
- Bowlby, J. (1969), *Attachment. Attachment and Loss, Vol. 1. Attachment*, New York: Basic Books.
- https://mindsplain.com/wpcontent/uploads/2020/08/ATTACHMENT_AND_LOSS_VOLUME_I_ATTACHMENT.pdf

- Büyükcebeci, A., ve Yılmaz, H. (2019, 18-19 Nisan). *Evcil hayvan beslemeye karşı yaklaşımın bazı kişilik özellikleri açısından incelenmesi* (Bildiri sunumu). ICOESS, Muğla.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (20.Baskı). Pegem Akademi
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2014). *Sosyal bilimler için istatistik* (15.Baskı). Pegem Akademi.
- Canlı, Z. (2023, 25 Ocak). *Kimliklendirilen evcil hayvan sayısı 1 milyon 584 bini aştı*. AA. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/kimliklendirilen-ev-hayvani-sayisi-1-milyon-584-bini-asti/2796595>
- Cain, A. O (2016). Pets and Family Members. M. Sussman (Ed.), *Pets as a family members içinde* (s. 5- 11). Routledge.
- Cevizci, S., Erginöz, E., ve Baltaş, Z. (2009). Ruh sağlığının iyileştirilmesinde destek bir tedavi yaklaşımı: Hayvan destekli tedavi. *Nobel Med*, 5(1), 4-9.
- Charnetski, C.J, Brennan, F.X., ve Riggers, S. (2004). Effect of petting a dog immune system function. *Psychological Reports*, 95, (1087-1091).
- Choenarom, C., Williams, R. A. ve Hagerty, B. M. (2005). The role of sense of belonging and social support on stres and depression in individuals with depression. *Archives of Psychiatric Nursing*, 19 (1),18-29. doi: 10.1016/j.apnu.2004.11.003
- Chubb, N.H., ve Fertman, C.I (1992). Adolescent's perceptions of belonging in their families. *Families in society*, 73(7), 387-394. <https://doi.org/10.1177/104438949207300701>
- Cromer, L.D. ve Barlow, M.R. (2013). Factors and convergent validity of the pet attachment and life impact scale (PALS). *Human-animal interaction bulletin*, 2013. <https://doi.org/10.1079/hai.2013.0012>
- Cohen, S.P. (2002). Can pets function as family members? *Western Journal of Nursing Research*, 24, 621–638. doi: 10.1177/019394502320555386
- Çetin, E. (2017). Tüketim toplumunda evcil hayvanların sahiplenilmesi: Sosyolojik bir analiz. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 89-107.
- Daldaban, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin romantizm ve eş seçimi tutumları ile aile iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yök Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 699515).
- Doksat, G.N. ve Ciftci, D.A. (2016). Bağlanma ve yaşamdaki izdüşümleri. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 25(4), 489-501.
- Douzenis, C., ve Rakow, E. A. (1987). Outliers: A potential data problem.

- Evcil Hayvan. (2023). Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Erözkan, S. (2020). *Üniversite öğrencilerinde aile aidiyetinin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarına etkisi* (Tıpta Uzmanlık). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 641613).
- Ertürk Kara, G.H. (2021). Aile Kuramları. T. Güler Yıldız (Ed), *Aile Eğitimi ve Katılımı*, (s.17-40) içinde. Pegem Akademi.
<https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=80301>
- Erzen, E. (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1-21.
- FEDIAF (t.y). *European Statistic 2022*. FEDIAF European Pet Food.
<https://europeanpetfood.org/about/statistics/>
- Friedmann, E., (2000). The animal human-bond: Health and wellness. *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*, 41-57.
- Friedmann, E., ve Thomas, S. A. (1995). Pet ownership, social support, and one-year survival after acute myocardial infarction in the Cardiac Arrhythmia Suppression Trial (CAST). *American Journal of Cardiology*, 76, 1213-1217.
- Gladding. S. T. (2012). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları*. Ankara:Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Gilbey, A., McNicholas, J., ve Collis, G. M. (2007). A longitudinal test of the belief that companion animal ownership can help reduce loneliness. *Anthrozoös*, 20(4), 345-353.
<http://dx.doi.org/10.2752/089279307X245473>
- Gök, E. (2019). *Öznel iyi oluşun yordanmasında psikolojik ihtiyaçların karşılanması, aile aidiyeti ve ebeveyn algısı rolünün incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi).YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 542451).
- Gökkaya, G. (2019). *Evcil hayvan sahibi olan bireyler ile evcil hayvan sahibi olmayan bireylerin empatik eğilim ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 626773).
- Gönül, B., Işık-Baş, H., ve Şahin-Acar, B. (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 165–200. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/571514>

- Güler, Y. (2022). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin bağlanma stillerine etkisi: İstanbul örneği* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:724659).
- Güneş, F. (2018). *Genç yetişkinlerde güvengenlik ve utangaçlık: aile aidiyet duygusunun ve duygu-düzenlemede öz-yeterlik algısının belirleyici etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 516684).
- Güngörmüş, D. (2021). *Evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin bağlanma stilleri ile algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 693932).
- Hagerty, B. M. ve Patusky, K. L. (1995). Developing a measure of sense of belonging. *Nursing Research*, 44, 9-13. doi:[10.1097/00006199-199501000-00003](https://doi.org/10.1097/00006199-199501000-00003)
- Hagerty, B. M., Williams, R. A., Coyne, J. C. ve Early, M. R. (1996). Sense of belonging and indicators of social and psychological functioning. *Archives of Psychiatric Nursing*, 10, 235-244.
- Hall, S., Wright, H., Hames, A., Team, W., ve Mills, D. (2016). The long term benefits of dog ownership in families with children with autism. *Journal of Veterinary Behavior*, 13 (2016),46- 54. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2016.04.003>
- Hallaç, S., ve Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142- 153.
- Haskaya Suna, A. (2019). Türkiye’de yaşayan evcil hayvan sahiplerinin bütüncül psikoterapi perspektifinden analizi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 3, 131- 153.
- Hazan, C., ve Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C., ve Shaver, P.R. (1994). Bağlanma: yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için çerçeve (Çev. Ali Dönmez). *Türk Psikoloji Bülteni*, 16(17), Mart-Haziran 2020, 29-50.
- Herke, M., Knöchelmann, A., ve Richter, M. (2020). Health and well-being of adolescents in different family structures in Germany and the importance of family climate. *International journal of environmental research and public health*, 17(18), 6470. <https://doi.org/10.3390/ijerph17186470>
- Hikmetoğlu, S. (2023). The effect of psychological well-being and family belonging on marital adjusment: Psikolojik iyi oluş ve aile aidiyetinin evlilik uyumu üzerindeki etkisi. *Journal of Management and Educational Sciences*, 2(2), 90-101.

- Hill, D. L. (2006). Sense of belonging as connectedness, American Indian Worldview and Mental Health. *Archives of Psychiatric Nursing*, 20 (5), 210–216. doi:10.1016/j.apnu.2006.04.003
- Howe, F. L. (1995). *Companion animal attachment its influence upon the emotional well-being of elders living in the community*. [Doktora tezi, University of Washington]. Defense Technical Information Center. <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA294876.pdf>
- Hurley, M. P. (1982). Family assessment: Systems theory and the genogram. *Children's Health Care*, 10(3), 76–82. doi:10.1080/02739615.1982.10383055
- İlik, D.A. (2019). *Ergenlerde bağlanma stilleri ve aile aidiyetinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi).YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 564684).
- Johnson, T. P., Garrity, T. F., ve Stallones, L. (1992). Psychometric evaluation of the Lexington Attachment to Pets Scale (LAPS). *Anthrozoös*, 5(3), 160-175.
- Kabasakal, Z., ve Aktaş, A. (2021). Covid- 19 pandemi sürecinde bireylerin sosyal destek ve aile iklimi algılarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 145– 157.
- Kaplan, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi, kuşaklararası ilişkiler ve aile uyumunun değerlendirilmesi* (Tıpta Uzmanlık). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 591923).
- Karameşe, H., (2014). *Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması, Türkçe formun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması* (Yüksek Lisans Tezi).YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 351004).
- Kaya, H., ve Bektaş, M. (2019). Çalışan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma nedenlerine ilişkin nitel bir çalışma. *Mediterranean Journal of Humanities*, 9(2), 401-417.
- Khalid, A., ve Naqvi, I. (2016). Relationship between pet attachment and empathy among young adults. *Journal of Behaviorual Sciences*, 26 (1), 66.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- King, V., Boyd, L.M., ve Pragg, B. (2017). Parent–adolescent closeness, family belonging, and adolescent well-being across family structures. *Journal of Family Issues*, 1-30. <https://doi.org/10.1177/0192513X17739048>
- Kiye, S. (2023). Aile yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38), 406-421. <https://doi.org/10.35675/befdergi.1239542>

- Kopacak, M.G. (2022). *Evcil hayvanı olan ve olmayan majör depresyon bozukluk hastalarında depresyon şiddeti, yalnızlık düzeyleri, bağlanma stillerinin ve benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. (Tez No: 759730).
- Koyasu, H., Ogasawara, S., Kikusui, T., ve Nagasawa, M. (2023). Ownership of dogs and cats leads to higher levels of well-being and general trust through family involvement in late adolescence. *Frontiers in Veterinary Science*, 10. <https://doi.org/10.3389/fvets.2021.812922>
- Kurdek, L. A., ve Fine, M. A. (1993). The relation between family structure and young adolescents' appraisals of family climate and parenting behavior. *Journal of Family Issues*, 14(2), 279-290.
- Kurdek, L. A. (2008), Pet dogs as attachment figures. *Journal of Social And Personal Relationships*, 25(2), 247–266. Doi:10.1177/0265407507087958
- Kwong, M. J. (2008), *Not just a dog: An attachment theory perspective on relationships with assistance dogs*, [Doktora tezi, Simon Fraser University]. Simon Fraser University. <https://summit.sfu.ca/item/9281>
- Lai, K. W., ve McBride- Chang, C. (2001). Suicidal ideation, parenting style, and family climate among Hong Kong adolescents. *International Journal of Psychology*, 36(2), 81-87. <https://doi.org/10.1080/00207590042000065>
- Lambert, N.M., Stillman, T.F., Hicks, J.A., Kamble, S., Baumeister, R.F., ve Fincham, F.D. (2013). To belong is to matter: Sense of belonging enhances meaning in life. *Personality and social psychology bulletin*, 39(11), 1418-1427.
- le-Roux, M.C. ve Wright, S. (2020). The relationship between pet attachment, life satisfaction, and perceived stress: Results from a South African online survey. *Anthrozoös*, 33(3), 371-385. <https://doi.org/10.1080/08927936.2020.1746525>
- Leidy, M. S., Guerra, N. G., ve Toro, R. I. (2010). Positive parenting, family cohesion, and child social competence among immigrant Latino families. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 252-260. DOI: 10.1037/a0019407
- Leow, C. (2018). *It's not just a dog: The role of companion animals in the family's emotional system*. [Yüksek Lisans Tezi, University of Nebraska]. UNL Digital Common. <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1323&context=cehdsdiss>

- Levett-Jones, T., Lathlean, J., Maguire, J., & McMillan, M. (2007). Belongingness: A critique of the concept and implications for nursing education. *Nurse education today*, 27(3), 210-218.
- Main, M., Kaplan, N. ve Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50, 66-104. <https://doi.org/10.2307/3333827>
- Morgolies, L., (1999). The long good bye: Woman, companion animals and maternal loss. *Clinical Social Work Journal*, 27(3), 289-304.
- Marks, S. G., Koepke, J. E., ve Bradley, C. L. (1994). Pet attachment and generativity among youngadults. *The Journal of Psychology*, 128(6), 641-650.
- Matheis, S., ve Adams, G. R. (2004). Family climate and identity style during late adolescence. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 4(1), 77-95. <https://doi.org/10.1080/00223980.1994.9921292>
- Mavili-Aktaş, A. (2004). Aile terapisinde sosyal hizmet yaklaşımı. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(7), 1-10.
- Mavili, A., Kesen, N. F. ve Daşbaş, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 29-45.
- Maslow, A. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personlity* (2.Baskı). New York: Harper& Row.
- Maslow, A. (2001). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. (O, Gündüz, Çev.). Kuraldışı Yayıncılık (Orijinal eserin basım tarihi 1969).
- McConnell, A. R., Paige Lloyd, E., ve Humphrey, B. T. (2019). We are family: Viewing pets as family members improves wellbeing. *Anthrozoös*, 32(4), 459-470. <https://doi.org/10.1080/08927936.2019.1621516>
- Mellor, D., Stokes, M., Firth, L., Hayashi, Y., ve Cummins, R. (2008). Need for belonging, relationship satisfaction, loneliness and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 45(3), 213-218.
- Mirzaoglu, B. (2023). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile flört şiddeti arasındaki ilişkide aile aidiyeti ve otantikliğin aracı rolü* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 791699).
- Mueller, C., ve Haines, R.T. (2012). Adolescent perceptions of family connectedness and school belonging: Links with self-concept and depressive symptoms among gifted African American and Hispanic youth. *Gifted Children*, 5(2), 3.

- Nugent, W. R., ve Daugherty, L. (2022). A measurement equivalence study of the family bondedness scale: measurement equivalence between cat and dog owners. *Frontiers in Veterinary Science*, 8, 812922. <https://doi.org/10.3389/fvets.2021.812922>
- Özdemir, S.G., Daşbaş, S., ve Kesen, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve özgeci davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Konya İli Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(1), 101-111.
- Özoğul, R. (2020). *Öğretmenlerde aile aidiyeti ile depresyon, anksiyete ve stres ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 640425).
- Öztürk, E., Türel, F. İ. ve Oğur, E. (2020). Psikotarih ve bağlanma kuramı (ed. E. Öztürk) *Psikotarih*. 1. Baskı. Türkiye Klinikleri, (s. 63-71).
- Öztürk, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi ve anne babaya bağlanma biçimleri ile özgüven düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 3(1), 9-22.
- Özyurt, C. (2021). *Evcil hayvan besleyen yetişkin bireylerin çocukluk çağı ruhsal travmaları ile evcil hayvanlara bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 680476).
- Pamuk, D. (2015). Yaşlı bireylerin yaşamında evcil hayvanların rolü. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2, 297–306. doi: 10.13114/MJH.2015214573.
- Palaz, H. (2021). *Evcil hayvan sahibi olmanın fiziksel ve ruhsal sağlığa etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 711793).
- Pallant, J. (2020). Ön Analizler. S. Balcı (Çev.) ve B. Ahi (Çev.). *SPSS kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi* (3. Baskı, s. 113-119) içinde. Anı Yayıncılık (Orijinal eserin basım tarihi 2015, 6. Baskı).
- Pikhartova, J., Bowling, A., ve Victor, C. (2014). Does owning a pet protect older people against loneliness?. *BMC Geriatrics*, 14, 1-10.
- Prato-Previde, E., Cusance, D. M., Spiezio, C., ve Sabatini, F. (2003). Is the dog-human relationship an attachment bond? An observational study using Ainsworth's strange situation. *Behaviour*, 140, 225-254.
<https://doi.org/10.1163/156853903321671514>
- Rynearson, E. K. (1978). Humans and pets and attachment. *The British Journal of Psychiatry*, 133, 550-555.

- Sable, P. (1995). Pets, attachment, and well-being across the life cycle. *Health and Social Work*, 40(30), 334-341.
- Sable, P. (2012). Pet connection: An attachment perspective. *Clin Soc Work*, 41, 93-99. Doi:10.1007/s10615-012-0405-2
- Sarial Kubilay, G.S. (2019). *Pet hayvan sahiplerinin hayvan refahına ilişkin algı ve tutumu üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 556472).
- Sedgwick, M. G., ve Yonge, O. (2008). 'We're it','We're a team','We're family'means a sense of belonging. *Rural and Remote Health*, 8(3), 1-12.
- Serpell, J. A. (2000). Animal companions and human well-being: An historical exploration of the value of human-animal relationships. In *Handbook on Animal-Assisted Therapy*. <https://doi.org/10.1016/B978-012369484-3/50003-7>
- Schaffer, C. B. (2009). Human- animal bond considerations during disasters, (s.1-8). *TuskegeeUniversity*.
- Smolkovic, I. Fajfar, M., ve Mlinaric, V. (2012). Attachment to pets and interpersonal relationships. *Journal of European Psychology Students*, 3,15-23. doi:10.5334/jeps.ao
- Stallones, L., Marx, M. B., Garrity, T. F., ve Johnson, T. P. (1990), Quality of attachment to companion animals among US adults, 21 to 64 years of age. *Anthrozoös*, 3(3), 171-176. <http://dx.doi.org/10.2752/089279390787057595>
- Stallones, L., Marx, M. B., Garrity, T. F., ve Johnson, T. P. (2015). Quality of attachment to companion animals among US adults, 21 to 64 years of age. *Anthrozoös*,3(3), 171-176. <https://doi.org/10.2752/089279390787057595>
- Steinberg, L., Elmen, J. D., ve Mounts, N. S. (1989). Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescents. *Child development*, 1424-1436. <https://doi.org/10.2307/1130932>
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Şahin, M. (2016). Evcil hayvan sahibi bireylerde bağlanma ve mizaç karakter incelemesi (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:460703).
- Şan, M.A. (2020). *Evcil hayvan sahiplerinde depresyon ve anksiyete düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No:646309).

- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2020). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı (Using multivariate statistics)* (6. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tekinsoy, R.R. (2022). *Evcil hayvan sahiplerinin duygu durumları ve yaşam doyumlarının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 722070).
- Temesi, A., Bunford, N., ve Miklósi, Á. (2020). Associations among attitudes towards motherhood, pet-keeping, and postpartum depression symptoms. *Biologia Futura*, 71(1), 153-164. <https://doi.org/10.1007/s42977-020-00007-7>
- Testoni, I., Cataldo, L., ve Ronconi, L. (2017). Pet Loss and Representations of Death, Attachment, Depression, and Euthanasia. *Anthrozoos: A Multi disciplinary Journal of The Interactions of People & Animals* 30(1):135- 148. doi:10.1080/08927936.2017.1270599
- Türk Dil Kurumu (2023). *Türk Dil Kurumu sözlükleri*. 15 Eylül 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Turner, W.G. (2001). Our new children: The surrogate role of companion animals in women's lives. *The Qualitative Report*, 6(1), 1-10. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2001.2009>
- Turgut, T. (2019). *Üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 545268).
- Turğut, F. (2017). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 1(1), 93-117.
- Tuncer, M. (2020). Nicel Araştırma Desenleri. Oral, B. ve Çoban, A. (Ed.). (2020). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s.221-223) içinde.Pegem Akademi.15 Ekim 2023 <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=76179> adresinden erişildi.
- Tunç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 589862).
- Uysal, A.İ. (2019). *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları ile aile aidiyetleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veritabanından erişildi (Tez No: 615453).
- Ünal, S. (2013). Sistemik aile terapilerinde temel kavramlar. *Türkiye Klinikleri Psychiatry-Special Topics*, 6(1), 32-37.

- Voith, V. L. (1985). Attachment of people to companion animals. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 15(2), 289-295.
- Yeter, S.İ. (2019). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin aile aidiyeti ve manevi yönelimlere göre yordanması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 549448).
- Walsh, F. (2009). Human-animal bonds I: The relational significance of companion animals. *Family Process*, 48(4), 462-480.
- Winefield, H. R., Black, A., ve Chur-Hansen, A. (2008). Health effects of ownership of and attachment to companion animals in an older population. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15(4), 303-310. doi:[10.1080/10705500802365532](https://doi.org/10.1080/10705500802365532)
- Wu, C. S. T., Wong, R. S. M., ve Chu, W. H. (2018). The association of pet ownership and attachment with perceived stress among Chinese adults. *Anthrozoös*, 31(5), 577-586. <https://doi.org/10.1080/08927936.2018.1505269>
- Woodward, L. E. ve Bauer, A. L. (2007). People and their pets: A relational perspective on interpersonal complementarity and attachment in companion animal owners. *Society and Animals*, 15, 169-189. Doi: 10.1163/156853007X187117
- Yeşilkayalı, E., ve Ofluoğlu, A. (2018). Aile değerlendirmelerinde bir alt sistem olarak evcil hayvan: genel bir çerçeve. *Electronic Turkish Studies*, 13(26). <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14501>.
- Yıldız, D. ve Uzunsakal, E. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2011). An attachment perspective on human-pet relationships: Conceptualization and assessment of pet attachment orientations. *Journal of Research in Personality*, 45, 345-357. doi:10.1016/j.jrp.2011.04.001
- Zilcha-Mano, S., Mikulincer, M., ve Shaver, P. R. (2012). Pets as safe havens and secure bases: The moderating role of pet attachment orientations. *Journal of Research in Personality*, 46(5), 571-580. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrp.2012.06.005>

EKLER

EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Gamze AKBOĞA		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Ege Üniversitesi	Psikoloji	2013-2018
Tez Başlığı	Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Bireylerin Evcil Hayvanlara Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Zekavet KABASAKAL		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
İRdeleyen, G. ve Kabasakal, D. (2022). Evcil hayvanların aile sistemindeki yeri. Z. Kabasakal (Ed.), <i>Aileye ilişkin güncel değerlendirmeler içinde</i> (s. 131-143). İksad Yayınevi.			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2. Etik İzin



T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı : E-87347630-659-420610

ACELE
10.11.2022

Konu : Etik Kurul İzni- Gamze AKBOĞA

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 31.10.2022 tarih ve 409647 sayılı yazımız.

İlgide kayıtlı yazımız ile bildirilen başvuru, Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 08.11.2022 tarihli toplantısında değerlendirilmiş ve toplantıda alınan 4 sayılı karar ile; Enstitünüz Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans programı öğrencisi Gamze AKBOĞA'nın, "*Evcil Hayvan Sahibi Olan ve Olmayan Bireylerin Evcil Hayvanlara Bağlanma, Aile İklimi ve Aile Aidiyetinin İncelenmesi*." başlıklı çalışmasının etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş olup, alınan karar Makamınızca onaylanmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: BDCDC3D8-C608-47BF-B8E9-709B8716AA71 Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eyul-universitesi-ebys>
Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Blv No:144, 35220 Konak/İzmir
KEP Adresi : dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr Bilgi için: Gülcan TOPÇU
Sürekli İşçi



EK 3. Ölçme Araçlarının Uygulama İzinleri

LEXINGTON EVCİL HAYVANLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ Gelen Kutusu x

 **Gamze Akboğa** Alıcı: hacer_karamese 4 Tem 2022 Pzt 07:57 ☆ 😊 ↶ ⋮

Merhaba Hacer Hanım,

Ben Gamze AKBOĞA. Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği'ni izniniz olursa kullanmak istiyorum. Cevabınızı bekliyorum.

İginiz için teşekkür ederim.

İyi günler dilerim.

 **hacer karamese** Alıcı: ben 4 Tem 2022 Pzt 08:04 ☆ 😊 ↶ ⋮

Merhaba Gamze,

Ölçeği çalışmalarında kullanabilirsin.

İyi çalışmalar,
Hacer

> On Jul 3, 2022, at 11:58 PM, Gamze Akboğa Alıcı: ben wrote:

>

>

AİLE İKLİMİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ Gelen Kutusu x

 **Gamze Akboğa** Alıcı: busegonul 4 Tem 2022 Pzt 07:57 ☆ 😊 ↶ ⋮

Merhaba Buse Hanım,

Ben Gamze AKBOĞA. Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Aile İklimi Ölçeği'ni izniniz olursa kullanmak istiyorum. Cevabınızı bekliyorum.

İginiz için teşekkür ederim.

İyi günler dilerim.

 **Buse Gönül** Alıcı: ben 4 Tem 2022 Pzt 09:53 ☆ 😊 ↶ ⋮

Merhabalar,

Elbette ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçeğin maddelerini size ekte gönderiyorum, ters yüklenen maddeler de yanlarında belirtilmiş durumda. Yönerge bizim kullandığımız hali ile böyleydi ama elbette çalışma amaçlarına göre düzenlenebilir. Değerlendirmede 5'li Likert tip üzerinden yapıldı. Bunlar dışında gerekli ayrıntılar makalede mevcut.

İyi çalışmalar.

--
Buse Gönül

Dr. Öğr. Üyesi
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

AİLE AİDİYETİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ

Gelen Kutusu x

✕ 🖨️ 📧

**Gamze Akboğa**

Alıcı: aliyeaktas

4 Tem 2022 Pzt 07:57

☆ 😊 ↩️ ⋮

Merhaba Aliye Hocam,

Ben Gamze AKBOĞA, Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Aile Aidiyeti Ölçeği'ni izniniz olursa kullanmak istiyorum. Cevabınızı bekliyorum.

İginiz için teşekkür ederim.

İyi günler dilerim.

**Aliye MAVİLİ AKTAŞ**

Alıcı: ben

4 Tem 2022 Pzt 13:02

☆ 😊 ↩️ ⋮

Sevgili Gamze
Aile aidiyet ölçeğimizi kullanabilirsin.
Kolay gelsin . Sevgilerimle
iPhone'umdan gönderildi

> Gamze Akboğa şunları yazdı (4 Tem 2022 07:57):

>

>

...



EK 4. Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı yüksek lisans öğrencisi Gamze AKBOĞA yürütücülüğünde ve Doç. Dr. Hatice Zekavet KABASAKAL danışmanlığında yürütülmektedir. Çalışmanın amacı, evcil hayvan sahibi olan ve olmayan bireylerin evcil hayvanlara bağlanması, aile iklimleri ve aile aidiyetlerinin incelenmesidir.

Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Araştırmaya katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Tüm soruların cevaplanması **15-20 dakika** sürmekte olup herhangi bir süre kısıtlaması bulunmamaktadır.

Katıldığınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

EK 5. Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcı,

Bu formdan elde edilen bilgiler yapılan tez araştırmasında kullanılacaktır. Formda yer alan bilgilerin doğru ya da yanlış cevabı bulunmamaktadır. Verilen cevaplar tez araştırması kapsamında gizli tutulacaktır. Aşağıdaki soruları kendinize uygun şekilde yanıtlayınız. 5. Soruya olan cevabınız “Evet” ise 5.1. nolu sorudan devam ediniz, cevabınız “Hayır” ise bu formu tamamlayabilirsiniz.

1. Cinsiyetiniz:

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek
- ☐ Diğer

2. Yaşınız:

- ☐ 18-23
- ☐ 24-29
- ☐ 30-35
- ☐ 36-41
- ☐ 42-47
- ☐ 48 ve üstü

3. Medeni Durum:

- ☐ Evli
- ☐ Bekar
- ☐ Diğer :

4. Eğitim Durumu:

- ☐ İlköğretim
- ☐ Lise
- ☐ Lisans
- ☐ Yüksek Lisans
- ☐ Doktora

5. Evcil hayvana sahip misiniz?

- ☐ Hayır
- ☐ Evet (Eğer cevabınız evet ise aşağıdaki soruları cevaplayınız.)

5.1. Sahip olduğunuz evcil hayvanın türü nedir? (Birden fazla türde evcil hayvana sahipseniz birden fazla seçeneği işaretleyiniz.)

- ☐ Kedi
- ☐ Köpek
- ☐ Kuş
- ☐ Diğer:

5.2. Sahip olduğunuz evcil hayvan sayısı kaçtır?

- ☐ 0-1
- ☐ 2-3
- ☐ 3-4
- ☐ 4-5
- ☐ 5 ve üzeri:

5.3. Evcil hayvanınız ne kadar süredir sizinle yaşamaktadır?

- ☐ 0-1
- ☐ 1-4
- ☐ 4-7
- ☐ 7- 10
- ☐ 10-15

5.4. Evcil hayvanınız ile gün içerisinde geçirdiğiniz süre nedir?

- ☐ 0-1 saat
- ☐ 1-2 saat
- ☐ 2-3 saat
- ☐ 3-4 saat
- ☐ 5 saat ve üzeri

EK 6. Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeği

Açıklama: En sevdiğiniz evcil hayvanınız hakkındaki kısa ifadelere katılıp katılmadığınız lütfen belirtiniz. Her bir ifade için tamamen katılıyorum, biraz katılıyorum, biraz katılmıyorum ve tamamen katılmıyorum seçeneklerinden birini seçiniz. Cevap vermeyi reddedebilirsiniz.	Tamamen katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.Evcil hayvanım benim için herhangi bir arkadaşımın daha değerlidir.	0	1	2	3
2.Evcil hayvanımla sırlarımı sıklıkla paylaşıyorum.	0	1	2	3
3.Evcil hayvanlar, aile üyeleriyle aynı hak ve ayrıcalıklara sahip olmalıdır.	0	1	2	3
4.Evcil hayvanımın en iyi arkadaşım olduğuna inanıyorum.	0	1	2	3
5.İnsanlara karşı duygularım, onların evcil hayvanıma davranışlarından etkilenir.	0	1	2	3
6.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o bana hayatımdaki insanların çoğundan daha sadıktır	0	1	2	3
7.Evcil hayvanımın resimlerini başka insanlara göstermekten zevk alırım.	0	1	2	3
8.Bence evcil hayvanım sadece bir hayvandır.	0	1	2	3
9.Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o beni asla yargılamaz.	0	1	2	3
10.Evcil hayvanım, kendimi ne zaman kötü hissettiğimi anlar.	0	1	2	3
11.Sık sık evcil hayvanım hakkında diğer insanlarla konuşurum.	0	1	2	3
12.Evcil hayvanım beni anlar.	0	1	2	3
13.Evcil hayvanımı sevmemin sağlıklı kalmama yardım ettiğine inanırım.	0	1	2	3
14.Evcil hayvanlar da insanlar kadar saygıyı hak ediyor.	0	1	2	3
15.Evcil hayvanımla çok yakın bir ilişkimiz var.	0	1	2	3
16.Evcil hayvanıma iyi bakabilmek için hemen hemen her şeyi yaparım.	0	1	2	3
17.Evcil hayvanımla sık sık oynarım.	0	1	2	3
18.Evcil hayvanımı mükemmel bir dost olarak görüyorum.	0	1	2	3
19.Evcil hayvanım beni mutlu eder.	0	1	2	3
20.Evcil hayvanımın ailemin bir parçası olduğunu hissediyorum.	0	1	2	3
21.Evcil hayvanıma çok bağlı değilim.	0	1	2	3
22.Evcil bir hayvana sahip olmak mutluluğuma mutluluk katar	0	1	2	3
23.Evcil hayvanımı bir arkadaş olarak görüyorum.	0	1	2	3

EK 7. Aile İklimi Ölçeği

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz. Lütfen size uygun cevaplara göre numaralandırınız.

- 1) Kesinlikle Katılmıyorum
- 2) Katılmıyorum
- 3) Kararsızım
- 4) Katılıyorum
- 5) Kesinlikle Katılıyorum

Aile İklimi Ölçeği	Kesinlikle Katılmıyorum(%)	Katılmıyorum(%)	Kararsızım(%)	Katılıyorum(%)	Kesinlikle Katılıyorum(%)
S1. Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerledir.					
S2. Ailede, aramızdaki duygusal bağlar çok kuvvetlidir.					
S3. Ailede, genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur.					
S4. Ailede, bir süre ayrı kaldığımızda birbirimizi özleriz.					
S5. Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.					
S6. Ailede, duygusal olarak yakın değilizdir.					
S7. Aile içinde birbirimizi çok severiz.					
S8. Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler/sıcaktırlar.					
S9. Ailede, yaşça daha büyük olanlar yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyle yakından ilgilenir.					
S10. Ailede, yaşça büyük olanlar yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir.					
S11. Ailede, yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.					
S12. Ailede, yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır.					
S13. Daha yaşlı aile üyeleri ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler.					
S14. Ailede, yaşça büyük olanların, yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır.					
S15. Ailede, kişiler birbirlerinin düşüncelerini önemsemezler.					
S16. Ailede, birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız.					
S17. Ailede, zor durumlarla etkili bir biçimde başa çıkarız.					
S18. Ailede, ihtiyacımız olduğunda birbirimize her zaman yardım edebiliriz.					
S19. Ailede, zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.					
S20. Ailede, ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.					
S21. Ailede, beklenmeyen durumlarla mücadele etmekte kötüyüzür.					
S22. Ailede, yaşı daha küçük olanlar yaşı daha büyük olanların isteklerine uyum göstermeye çalışır.					
S23. Ailede, yaşça büyük olanların isteklerine uyulur.					
S24. Ailede, yaşı büyük olanların otoritesi sorgulanmaz.					

Aile İklimi Ölçeği

S25. Ailede, kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar.					
S26. Ailede, kararları yaşça büyüklüğe bakılmaksızın her bireyin eşit söz sahibi olacağı biçimde alınız.					
S27. Ailede, yaşça büyük olanların sözü emir sayılır.					
S28. Ailede, yaşa bakılmaksızın bütün aile üyeleri eşit yetkiye sahiptir.					
S29. Ailede, çoğu konu üzerinde benzer görüşlerimiz/bakış açılarımız vardır.					
S30. Ailede, çoğu zaman sosyal konularla ilgili çok farklı görüşlere sahibizdir.					
S31. Ailede, tutumlarımız ve inançlarımız çok benzerdir.					
S32. Ailede, konular üzerinde tamamen farklı bakış açılarına sahibiz.					
S33. Ailede hayata dair değerlerimiz çok benzerdir.					
S34. Ailede benzer biçimde düşünürüz.					



EK 8. Aile Aidiyeti Ölçeği

Açıklama: Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyarak düşüncelerinizi (**X**) işareti ile belirtiniz. İfadelerin doğrusu veya yanlışı yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır.

Lütfen bir ifadeyi okuduktan sonra aklınıza ilk gelen seçeneği işaretleyiniz. İşaretsiz ifade bırakmayınız. Size verilen kağıt üzerine adınızı yazmayınız, kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymayın.

	Sorular	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Aileme güçlü bir şekilde bağlılık hissediyorum.					
2	Ailemde hayır deme hakkımız hep korunur.					
3	Ailemin önemli bir parçasıyım.					
4	Ailemin beni desteklediğini hissediyorum.					
5	Ailemde birçok kişi benim için bazı zevklerinden vazgeçmez.					
6	Ailemde kendimi değerli hissediyorum.					
7	Ailemin bana güvendiğini hiç hissetmedim.					
8	Ailemin bana saygı gösterdiğini hep görmüşümdür.					
9	Ailemde kararları birlikte almayız.					
10	İhtiyaç içinde ve hasta olduğumda ailem hemen destek olur.					
11	Ailemle birlikte zaman geçirebiliyoruz.					
12	Kendimi evimde ve ailemle birlikte mutlu hissetmiyorum.					
13	Sevgi ve hoşgörü ailemin önemli bir parçasıdır.					
14	Ailem bana özen gösterir.					
15	Bende aileme özen gösteririm.					
16	Ailemde eleştiri hakkımız özenle korunur.					
17	Bir daha dünyaya gelsem aynı ailede doğmak isterdim.					

